

Maria Hakalahti

Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjaston ikäntyneet ei-käyttäjät

Opinnäytetyö

Kevät 2016

SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Tradenomi (AMK), Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelma

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Tutkinto-ohjelma: Tradenomi (AMK), Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelma

Tekijä: Maria Hakalahti

Työn nimi: Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjaston ikääntyneet ei-käyttäjät

Ohjaaja: Ari Haasio

Vuosi: 2016

Sivumäärä: 44

Liitteiden lukumäärä: 1

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjaston ei-käytön syitä ikääntyneiden asukkaiden keskuudessa. Kohderyhmään kuuluivat kaikki Seinäjoella asuvat yli 65-vuotiaat, jotka eivät olleet käyttäneet kirjastopalveluja viimeisen kahden vuoden aikana. Työn toimeksiantaja oli Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto.

Teoriaosuudessa käsitellään kirjaston käyttäjyyden ja ei-käyttäjyyden käsitteitä sekä aiheesta jo tehtyjä tutkimuksia ja päätelmiä. Teoriaosassa pohditaan myös ikääntyneitä sekä yleisesti että kirjastonäkökulmasta: keitä ovat ikääntyneet, mitä ovat heidän kirjastopalvelunsa. Lisäksi käsitellään tarkemmin Seinäjoen alueen ikääntyneitä sekä pääkirjaston heille tarjoamien palveluiden nykytilaa.

Tutkimus suoritettiin kyselylomaketutkimuksena. Tutkimusote oli siten kvantitatiivinen. Kyselytutkimuksella selvitettiin muun muassa ei-käyttäjien aiempia kokemuksia ja mielikuvia kirjastosta, heidän mielenkiinnon kohteitaan sekä mahdollisia esteitä kirjastonkäytölle. Vastauksia kyselytutkimukseen tuli 39, joista 33 täytti tutkimukselle asetetut kriteerit.

Yleisimmät syyt kirjaston käyttämättömyydelle olivat vastaajien keskuudessa lukemisharrastuksen puute sekä ajanpuute. Ei-käytöstään huolimatta moni vastaaja oli kiinnostunut kirjaston aineistoista ja tapahtumista. Kiinnostus palveluita kohtaan osoitti sen, että vain harva vastaaja voi perustella käyttämättömyyttään sillä, ettei ole kiinnostunut kirjaston tarjonnasta.

Kirjastoa myös arvostettiin, sillä suuri osa kyselyyn vastanneista piti tärkeänä sitä, että kaupunki tarjoaa asukkailleen kirjastopalveluja. Koska kyselyn vastaajamäärä jäi alhaiseksi, saatuja tuloksia ei voitu yleistää koskemaan kaikkia Seinäjoen ikääntyneitä kirjaston ei-käyttäjiä.

Avainsanat: kirjastot, kirjastonkäyttö, ikääntyneet, ei-käyttäjät

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Business and Culture

Degree programme: Library and Information Services

Author/s: Maria Hakalahti

Title of thesis: The elderly non-users of Seinäjoki Public Library – Provincial Library

Supervisor(s): Ari Haasio

Year: 2016 Number of pages: 44 Number of appendices: 1

The purpose of this thesis was to study the elderly non-users of Seinäjoki Main Library. The aim was to survey why some senior citizens do not use public library services offered to them by Seinäjoki Public Library – Provincial Library. The target group consisted of non-users older than 65 years of age. In this thesis, a non-user is a person who has not used library services for the past two years. This thesis was made as a commission by the Main Library of Seinäjoki.

The study was implemented by quantitative methods with a paper survey. A total of 39 answers were received, of which 33 were valid answers. The answers were analyzed by using Webropol. The survey aimed to explore how non-users perceived the library and why they did not use its services.

The results of this study cannot be generalized because of the low response rate of the survey. In the study, the majority of the participants indicated they were non-users for one or the other of the following two reasons: they did not read or they did not have the time to visit the library. However, most of the participants thought that it was truly significant that library services are provided by municipalities.

Keywords: seniors, non-users, library services, public libraries

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ	4
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluettelo.....	5
Käytetyt termit ja lyhenteet	6
1 JOHDANTO	7
2 KIRJASTON KÄYTTÖ JA EI-KÄYTTÖ	9
2.1 Ei-käytön ja ei-käyttäjäyden tutkiminen	9
2.2 Käytön ja ei-käytön määritelmiä	11
3 VÄESTÖN IKÄÄNTYMINEN JA KIRJASTOT	13
3.1 Ikääntymisen määritelmiä	13
3.2 Ikääntyminen kirjaston näkökulmasta	14
3.3 Ikääntyneet kirjaston asiakasryhmänä	16
4 TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA PALVELUIDEN NYKYTILA.....	18
4.1 Ikääntyneet Seinäjoella.....	18
4.2 Seinäjoen kirjastopalvelut	19
5 KYSELYTUTKIMUKSEN TAUSTAT JA TOTEUTUS.....	21
5.1 Tutkimuksen tavoitteet.....	21
5.2 Kvantitatiivinen tutkimus	22
5.3 Aineistonkeruu	23
5.4 Vastaajien taustatiedot.....	24
6 TUTKIMUSTULOKSET	27
6.1 Kirjaston ei-käyttö	27
6.2 Ei-käyttäjien harrastukset ja vapaa-aika.....	29
6.3 Suhtautuminen kirjastopalveluihin.....	31
6.4 Ei-käyttäjiä kiinnostavat aineistot ja palvelut	33
7 YHTEENVETO JA KEHITYSIDEAT.....	37
LÄHTEET	39
LIITTEET	44

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Vastaajien koulutustausta. (N=31)	25
Kuvio 2. Vastaajien ammatit. (N=28).....	26
Kuvio 3. Kirjaston ei-käytön syyt kyselyyn vastanneiden yli 65-vuotiaiden ei-käyttäjien keskuudessa. (N=31)	27
Kuvio 4. Vastaajien harrastukset. (N=31)	30
Kuvio 5. Kuinka tärkeänä vastaajat pitävät sitä, että kaupunki tarjoaa asukkailleen kirjastopalveluja. (N=32)	33
Kuvio 6. Ei-käyttäjää kiinnostavat aineistot. (N=30).....	34
Kuvio 7. Ei-käyttäjää kiinnostavat palvelut ja tapahtumat. (N=32)	35
Taulukko 1. Vastaajien mielikuvat ja kokemukset kirjastosta ja sen valikoimista. (N=32)	32

Käytetyt termit ja lyhenteet

Ikääntynyt Tässä tutkimuksessa ikääntyneellä tarkoitetaan 65-vuotiasta tai sitä vanhempaa henkilöä.

Ei-käyttäjä Ei-käyttäjä on henkilö, joka ei käytä kirjaston palveluja. Termille ei ole olemassa vakiintunutta määritelmää, joten se määritellään usein tapauskohtaisesti. Tässä tutkimuksessa ei-käyttäjä on henkilö, joka ei ole hyödyntänyt kirjaston palveluja viimeisen kahden vuoden aikana.

1 JOHDANTO

Ikääntyvien määrä Suomessa kasvaa jatkuvasti. Samoin elinikä pitenee ja väestön keski-ikä nousee. Toisin sanoen Suomen koko väestörakenne on muuttumassa. Vuoteen 2040 mennessä yli 65-vuotiaiden määrä nousee nykyisestä 980 000 hengestä 1,57 miljoonaan. Heidän osuutensa väestöstä nousee nykyisestä 18 prosentista 26 prosenttiin. Siten joka neljäs suomalainen on ennusteen mukaan eläkeikäinen vuoden 2040 lopussa. (Väestöennuste kunnittain 2012–2040, 2013 15.)

Väestön ikärakenteen muutos vaikuttaa osaltaan kirjastojen toiminnan painotuksiin. Käytännössä eläkeikäisille tarkoitettujen palvelujen ja tapahtumien tarve kasvaa. Myös ikääntyneiden elämäntavat ja ajankäyttö muuttuvat jatkuvasti eikä näitä muutoksia voida jättää huomiotta. Toisin sanoen ei voida olettaa, että ikääntyneet ihmiset ovat nykypäivänä ja tulevaisuudessa samanlaisia, esimerkiksi kykyjensä ja tarpeidensa osalta, kuin vaikka vuosikymmen sitten. Esimerkiksi teknologian kehitys ja automatisoituminen voivat tuntua ikääntyneistä haasteellisilta. Toisaalta toimintakyky voi säilyä pitempään ja siten myös mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua yhteisöissä.

Opetusministeriön kirjastopolitiikassa 2015 (2009, 19) huomautetaan, ettei kirjastokaan ole pysyvä olotila. Kirjastojen on pysyttävä mukana kunta- ja palvelurakenteen muutoksissa ja perusteltava siten oikeutuksensa olemassaoloon. Poliitiikan mukaan olemassaolon oikeutus syntyy, kun käyttäjät hyötyvät kirjaston palveluista.

Tämä opinnäytetyö tehdään Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjaston toimeksiannosta. Työn aiheen taustalla on kirjaston halu kehittää palveluitaan ja varautua käynnissä olevaan ikärakennemuutokseen. Kirjasto on kiinnostunut aiheesta, koska yhtään ei-käyttäjää ei tavoitettu edellisessä kirjastolle toimeksiantona tehdystä ikääntyneiden kirjastopalveluja käsittelevässä opinnäytteessä ”Sähän kysyt nyt kun ikäihmisiltä”: Ikääntyneiden kirjastopalveluiden kehittäminen Seinäjoen kaupunginkirjastossa (Oivio 2014). Myös siinä esitettiin ajatus jatkotutkimuksesta, joka käsittelee juuri kirjaston ikääntyneitä ei-käyttäjiä.

Tämä opinnäytetyö pyrkii selvittämään miksi osa Seinäjoella asuvista ikääntyneistä, eli yli 65-vuotiaista henkilöistä, ei hyödynnä Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjaston tarjoamia palveluja. Työ on tehty kyselytutkimuksena, josta saadun aineiston avulla pyritään avaamaan ei-käyttäjien käyttämättömyyden syitä ja taustoja sekä heidän suhdettaan kirjastolaitokseen.

Tämän opinnäytetyön tekijä on erityisen kiinnostunut kirjaston ja ikääntyneiden ei-käyttäjien välisestä suhteesta. Kirjastoa käyttämättömien henkilöiden taustojen ja tarpeiden kartoittaminen on opinnäytteen kirjoittajasta paitsi mielenkiintoista, myös tärkeää. Ilman vaadittuja taustatietoja ei voida arvioida kirjaston vaikutusmahdollisuuksia ja tarpeellisuutta näiden henkilöiden arjessa.

2 KIRJASTON KÄYTTÖ JA EI-KÄYTTÖ

2.1 Ei-käytön ja ei-käyttäjäyden tutkiminen

Almgren ja Jokitalo (2011, 12–13) kokevat kirjastoja käyttämättömien henkilöiden muistamisen tärkeäksi. Syynä tähän on kirjastojen velvollisuus tasa-arvoisena palvelupaikkana, jonka kohderyhmänä on koko yhteiskunta. Koska kirjastojen kohderyhmiä ja omistajia ovat kaikki kuntalaiset, eivät pelkästään kirjastojen käyttäjät, ei kirjasto voi yksin määritellä palveluitaan vaan sen tulee mahdollistaa kuntalaisten aktiivinen osallistuminen palveluiden suunnitteluun ja tuottamiseen.

Myös Kuisma (2014, 1, 63) painottaa ei-käytön ja siihen liittyvien erilaisten syiden tutkimista, jotta kirjastojen kehittämisen perustana eivät olisi vain kirjaston käyttäjien mielipiteet. Hänestä useat tutkijat pitävät ei-käyttäjiä tärkeänä tutkimuskohteena kirjaston toiminnan arvioinnin ja kehittämisen kannalta.

Lindholm (2011, 49) kokee ei-käyttötutkimusten tarjoavan tietoa siitä, mitä organisaatiosta ajatellaan sen omien seinien ulkopuolella. Ei-käyttäjäyden ymmärtäminen voi hänestä myös selittää kävijäkunnan nykyistä rakennetta sekä tuoda uusia näkökulmia jo tehtyihin yleisötutkimuksiin. Kuismen (2014, 2) mukaan ei-käyttötutkimusten kautta kirjastot voivat myös saada selville palveluissa koettuja epäkohtia, joita korjaamalla kirjastoilla on mahdollisuus laajentaa asiakaspohjaansa.

Kirjaston ei-käytön syitä selvittävää tutkimusta kannattaa tehdä yksittäisten kirjastojen sisällä, jotta kirjastot saavat selville, miksi juuri niiden palveluita ei käytetä. Suomessa on monen kokoisia ja erilaisilla resursseilla toimivia kirjastoja, joten myöskin ei-käytön syyt voivat vaihdella kirjastoittain. (Kuisma 2014, 63.)

Pihjala (2004, 77) neuvoo kirjastoja kysymään ei-käyttäjiltä kysymyksiä, jotka avaavat heidän käyttämättömyytensä syitä. Hänestä kirjastopalvelujen merkitystä ja arvostusta sekä heitä itseään koskevat taustakysymykset voivat auttaa hahmottamaan kuvaa kirjaston käyttämättömyyden syistä ja taustoista. Kuismasta (2014, 9) taustamuuttajat eivät suoraan kerro, miksi kirjaston palveluja ei hyödynnetä, vaikka ne paljastavatkin tietoja tyypillisestä kirjaston ei-käyttäjistä. Ei-

käyttäjien näkemykset yleisestä kirjastosta ovat Kuisman mukaan (2014, 2) kuitenkin tärkeitä, jotta nähdään arvostavatko ei-käyttäjät kirjastoa palveluna.

Pihlajan mielestä (2004, 61) kirjastonkäyttötutkimuksissa on yleensä tukeuduttu käyttäjien mielipiteisiin, koska heidät on helpompi tavoittaa, koska juuri heillä on se tieto ja ne tarpeet ja toiveet, joiden on katsottu hyödyttävän eniten kirjastoja niiden yrittäessä sovittaa ja suunnitella palveluitaan käyttäjien tarpeiden ja toiveiden mukaisiksi. Ei-käyttäjien tavoittaminen on myös haastavampaa kuin kirjastossa asioivien kiinni saaminen (Pihlaja 2004, 71). Heitä voi olla vaikea saada vastaamaan kyselyihin, sillä mitä kauempana kyselyn aihepiiri tuntuu olevan vastaajan jokapäiväisestä elämästä, sitä todennäköisimmin siitä ei innostuta (Pihlaja 2004, 69).

Kuisman mukaan (2014, 20) yleisten kirjastojen ei-käyttöä on tutkittu jonkin verran Suomessa ja ulkomailla, mutta ei-käyttötutkimus on jäänyt selvästi kirjastonkäyttötutkimusten varjoon. Hänestä myös useissa tutkimuksissa kirjaston ei-käyttötutkimus esiintyy vain osana kirjastonkäyttötutkimusta.

Yksinomaan ei-käyttäjiin keskittyneitä ulkomaisia tutkimuksia löytyy muun muassa Saksasta (German Library Association 2012), Botswanasta (Musthewa ym. 2010) ja Iso-Britanniasta (Mcnicol 2004). Saksalainen tutkimus kartoittaa 14–75-vuotiaiden saksalaisten yleisten kirjastojen ei-käytön syitä ja taustoja. Musthewa ja kumppanit tutkivat kirjastojen ei-käyttäjien informaatiokäyttäytymistä, ja Mcnicolin kohteena ovat kirjastojen ei-käyttäjät Sussexin yliopiston 1980–ja 90-luvuilla tekemien paneelitutkimusten valossa.

Samalla sekä kirjaston käyttöä että käyttämättömyyttä tutkivia ulkomaisia tutkimuksia on tehty muun muassa Englannissa (Ipsos MORI 2010) ja Yhdysvalloissa (Sin & Kim 2008). Ipsos MORIn tutkimus on markkinatutkimus yli 18-vuotiaiden englantilaisten asenteista kirjastoa kohtaan. Sin ja Kim tutkivat yhdysvaltalaisien käyttäjien ja ei-käyttäjien ominaispiirteitä muun muassa kansallisen väestökyselyn (Current Population Survey) tuottamien sosiodemografisten tietojen avulla.

Koska teoreettinen kirjallisuus on aiheesta vähäistä, lähdeaineistona käytetään myös aiheesta tehtyjä pro graduja ja muita tutkimuksia. Näitä ovat esimerkiksi

Kuisman (2014) pro gradu elämäntilanteesta ja yleisten kirjastojen ei-käyttäjäyden syistä sekä Serolan ja Vakkarin (2011) valtakunnallinen kirjastonkäyttötutkimus.

2.2 Käytön ja ei-käytön määritelmiä

Yksi tapa lähestyä kirjaston ei-käyttäjän määrittelyä on miettiä, mitä tarkoittaa kirjastonkäyttö ja sitä kautta kirjaston käyttäjä (Kuisma 2014, 3). Ei-kävijyyden tutkimus on myös kävijyyden tutkimista, koska tyypillinen ei-kävijä on epätyypillinen kävijä ja tyypillinen kävijä on epätyypillinen ei-kävijä (Lindholm 2011, 49).

Yleisten kirjastojen ei-käyttäjän ja ei-käyttäjäyden määrittely ei kuitenkaan ole aivan yksinkertaista (Kuisma 2014, 3). Pelkästään kirjaston käytön käsitteeseen sisältyy useampi kuin yksi ulottuvuus ja tulkintamahdollisuus (Pihlaja 2004, 46). Kirjaston käytölle ei myöskään ole olemassa vakiintunutta määritelmää.

Internetin ei-käyttötutkimuksessaan Haasio (2007, 18) toteaa tietoverkkojen käyttämättömyyden olevan monimutkaisempi kokonaisuus kuin miltä se kuulostaa. Käyttämättömyydestä puhuminen yksinomaan käytön vastakohtana on hänestä harhaanjohtavaa. Myös Kuisma (2014, 4) toteaa, että ei-käyttäjiin voidaan sisällyttää hyvinkin erilaisen kirjastonkäyttötaustan omaavia henkilöitä. Osa ei-käyttäjistä voi olla entisiä asiakkaita, osa erilaisista syistä menettyjä ja osa vielä potentiaalisia käyttäjiä (Almgren & Jokitalo 2011, 17).

Useasti ei-käyttäjä määritellään henkilöksi, joka ei ole koskaan tai jonkin tietyn ajanjakson sisällä käyttänyt kirjaston palveluja (Kuisma 2014, 3). Esimerkiksi Serolan ja Vakkarin (2011, 43) kirjastonkäyttötutkimuksessa ei-käyttäjiin luetaan henkilöt, jotka eivät käytä kirjastoa, mutta ovat aiemmin käyttäneet, sekä henkilöt, jotka eivät ole käyttäneet kirjastoa koskaan. Helmet-kirjastojen ei-käyttäjäselvityksessä ei-käyttäjiksi luetaan kirjastojen toiminta-alueella asuvat henkilöt, jotka eivät viimeisen kuluneen vuoden aikana ole hyödyntäneet kirjaston palveluja (Rantanen 2008, perustuu Taloustutkimuksen antamiin tietoihin).

Myös Haasio (2007, 18) kehottaa internetin ei-käytön tutkimuksessaan kiinnittämään huomiota käytön useuteen eli siihen, onko käyttö jatkuvaa,

satunnaista vai kertaluonteista. Hänestä yksittäinen käyttökerta voidaan ymmärtää pikemminkin kokeiluna kuin varsinaisena käyttönä.

Serola ja Vakkari (2011, 44) luokittelevat kirjastonkäyttötutkimuksessaan kuntalaiset heidän kirjaston käyttöiheydensä mukaan kolmeen luokkaan: aktiivikäyttäjiin, passiivikäyttäjiin sekä ei-käyttäjiin. Aktiivikäyttäjät käyvät kirjastossa vähintään kerran kuussa, passiivikäyttäjät harvemmin kuin kerran kuussa, mutta kuitenkin muutaman kerran vuodessa. Ne jotka eivät käy kirjastossa lainkaan tai eivät käy nykyisin ovat ei-käyttäjiä.

Kirjaston ei-käyttöä määriteltäessä voidaan ottaa huomioon myös kirjaston palveluiden epäsuora käyttö (Kuisma 2014, 4). Tämä tarkoittaa kirjastopalvelujen hyödyntämistä jonkun toisen henkilön välityksellä eli *by proxy*. Joissain tutkimuksissa epäsuora kirjastonkäyttö katsotaan kirjastonkäytöksi ja joissain taas ei (Kuisma 2014, 4).

Huomiotava on myös se, että tänä päivänä kirjaston palveluja voi hyödyntää myös verkossa. Kirjaston käyttö ei siten vaadi fyysistä vierailua kirjastossa (Pihlaja 2004, 48; Kuisma 2014, 4). Siten esimerkiksi kirjaston verkkopalvelua tai verkkokirjastoa hyödyntävä henkilö voidaan lukea kirjaston käyttäjäksi.

Kaikkiaan ei-käyttäjät ovat hyvin epäyhtenäinen joukko, aivan kuten kirjastoa käyttävätkin. Osa kirjastoa käyttämättömistä voi olla syrjäytyneitä, osa taas aktiivisiakin ihmisiä, jotka haluavat vaikuttaa, mutta eivät löydä kirjastosta heille tärkeitä asioita tai aineistoja (Almgren & Jokitalo 2011, 161–162). Myös käyttämättömyyden syyt vaihtelevat. Yleisiä vaikuttajia kirjaston ei-käyttöön ovat elämäntilanteen ja elämäntavan ohella kirjaston omat toimintatavat, lukemis- ja tiedonhankintatottumukset, lapsuuden kirjastonkäyttö sekä näkemykset yleisistä kirjastoista (Kuisma 2014, 9).

Tässä tutkimuksessa ei-käyttäjä on henkilö, joka ei ole hyödyntänyt Seinäjoen kaupunginkirjaston palveluja omaehtoisesti viimeiseen kahteen vuoteen. Päätös kahden vuoden aikarajauksesta tuli kirjastolta.

3 VÄESTÖN IKÄÄNTYMINEN JA KIRJASTOT

3.1 Ikääntymisen määritelmiä

Ikääntyminen on yksilöllistä, ja siihen kuuluu erilaisia vaiheita. Usein puhutaan kolmannesta ja neljännestä ikäkaudesta. Kolmannella iällä viitataan eläkkeelle siirtymisen jälkeisiin toimintakykyisiin vuosiin. (Kivelä 2012, 13.) Sillä voidaan viitata myös ajanjaksoon, jolloin ollaan vielä työelämässä, mutta eläkkeellä jääminen ei ole kaukana (Laine, Sinko & Vihriälä 2009, 80–81).

Nuorien eläkeikäisten, ns. kolmannen iän ihmisten katsotaan elävän aktiivista elämää jatkaen aiempaa elämäntyyliään ja aloittaen uusia harrastuksia, joihin työelämä ei ole antanut mahdollisuuksia (Helin 2008, 422–423). Kolmannessa iässä olevat ovat myös hyväkuntoisia, useat hyvässä taloudellisessa asemassa ja heillä on aikaa, halua ja kiinnostusta osallistua ympäristönsä tapahtumiin (Laine ym. 2009, 82).

Neljäs ikä on elämän loppuvaiheeseen kuuluva kausi, jolloin toimintakyky on ainakin jossain määrin heikentynyt (Kivelä 2012, 13). Sairauksien toimintarajoitteet alkavat ilmaantua ja elämä voi rajautua entistä enemmän kotioloissa selviämiseen ja itsensä hoitamiseen (Helin 2008, 422–423).

Laineesta ja kumppaneista (2009, 81) kolmannen iän voinee nykyään katsoa tarkoittavan noin 60–79-vuotiaita ja neljännen 80 vuotta täyttäneitä. Kivelä (2012, 13) hahmottaa kolmannen iän karkeasti ikävuosiin 65–90 ja neljännen iän sen jälkeiseen elämänvaiheeseen. Laine ja kumppanit (2009, 81) nostavat esille myös viidennen iän käsitteen, jolla tehdään eroa kotona asuvien ja laitoksissa olevien vanhusten välille.

Vanhuuden määrittelemisen on suhteellista. Suomalaisessa ikä Gallupissa tutkittiin 15–79 vuotiaiden sekä yli 79-vuotiaiden kansalaisten käsityksiä vanhuudesta. Nuoremmat vastaajat arvioivat vanhuuden alkavan 65-vuotiaana ja vanhemmat vastaajat vasta 80-vuotiaana (Rahkonen & Mäkinen 2013, 5). Termien seniori ja ikäihminen katsottiin kuvaavan parhaiten vanhaa ihmistä sekä alle 80-vuotiaiden että 80 vuotta täyttäneiden keskuudessa (Rahkonen & Mäkinen 2013, 8).

Vanhaksi tai vanhukseksi ei juuri mikään ikäryhmä vastaajista haluaisi kutsua vanhaa ihmistä (Eloisa ikä 2013).

Vanhus-sanana ohella puhutaan nykyään eläkeläisistä, ikäihmisistä, ikääntyneistä, seniorikansalaisista, senioreista ja joskus myös harmaista panttereista (Isomursu 2004, 4). Tässä tutkimuksessa käytetään termiä ikääntynyt, sillä se on monissa tutkimuksissa vakiintunut nimitys. Termi on myös neutraali ja koko kohderyhmän kattava.

Kohderyhmä rajattiin kirjaston pyynnöstä yli 65-vuotiaisiin. Suomessa kansaneläkeläin mukainen vanhuseläkkeen ikäraja on 65 vuotta (Kela 2014) ja 65:tä vuotta pidetään yleensä eläkeläisten ikärajana (Isomursu 2004, 4). Toki on huomioitava, että myös 65 vuotta nuoremmat voivat olla eläkeläisiä (Isomursu 2004, 4).

Ongelmallista ikääntyvien tutkimisessa on se, että kronologinen samanikäisyys ei tarkoita samankaltaisuutta. Ikääntyneisiin myös luokitellaan ihmisiä, joilla on ikäeroa monta kymmentä vuotta. (Sankari 2004, 12.) Ihmisryhmien tarkastelu jaottelulla heidät ikänsä perusteella tuo huonosti esille yksilölliset ominaisuudet ja ikääntymisen monimuotoisuuden (Kivelä 2012, 14). Ikääntyneitä ei voi kirjastopalvelujenkaan suunnittelussa ja kehittämisessä pitää homogeenisenä ryhmänä vaan on otettava huomioon, että ikäryhmään kuuluu hyvin erilaisia yksilöitä erilaisine toiveineen, tarpeineen ja rajoitteineen, kokemuksineen ja odotuksineen (Viiri ym. 2009, 16-17).

3.2 Ikääntyminen kirjaston näkökulmasta

Väestörakenteen muutokset muuttavat talouden edellytyksiä, tulopohjaa sekä mahdollisuuksia rahoittaa tarvittavia palveluja. Kunnan väestörakenteen muutokset, kuten väestön keskittyminen yhä enemmän keskuksiin sekä väestön ikääntyminen, vaikuttavat väistämättä myös kirjastopalveluihin. Palvelujen järjestäjän on otettava ikääntyminen huomioon. (Viiri ym. 2009, 4.)

Berndtsonin (2009, 6) ennusteen mukaan väestörakenteen muutos ei kuitenkaan ole kirjastoille yhtä dramaattinen kuin esimerkiksi kouluille tai päiväkodeille, koska

kirjasto tarjoaa palveluja kaikenikäisille. Hänestä kirjastotilaa tarvitaan eri-ikäisille ja painopiste tilan käytössä vaihtelee siten vain ikärakenteen mukaan.

Opetusministeriön kirjastopolitiikassa 2015 (2009, 14) todetaan, että menestyäkseen kirjastojen tulee osata kohdata erilaisia asiakkaita. Kirjastopolitiikassa 2015 (2009, 14) esitetyillä toimenpiteillä pyritään parantamaan kirjastojen avulla ikääntyvien elämänlaatua yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Siinä myös tiedostetaan väestö- ja ikärakenteen muutoksien vaikuttavan kirjaston toiminnan painotuksiin: vaikka kirjojen rooli on yleisissä kirjastoissa keskeinen vielä pitkään, tulee uusien aineistojen ja vaihtoehtoisten palveluiden kehittämiseen ja tarjontaan panostaa.

Kirjastopolitiikka 2015 (2009, 14) ottaa kantaa myös kirjastopalvelujen saavutettavuuteen. Poliitiikan mukaan ikääntyvät odottavat kirjastoilta luovia logistisia ratkaisuja palvelujen kotiin toimittamisessa, aktiiviset seniorit tarvitsevat kotoa käytettäviä uusia etäpalveluita, ja kirjastoauton tehtäviä tulee laajentaa niiden lakkauttamisen sijaan.

Seinäjoen kaupungin ikääntymispoliittinen strategia (2012, 44) painottaa ikäihmisille tuotettavien etäpalvelujen ja kotiin tuotavien palvelujen tärkeyttä. Muun muassa alentunut toimintakyky ja julkisen liikenteen toimimattomuus edellyttävät strategian mukaan lähellä olevia palveluja. Viirin ja kumppaneiden (2009, 11–12) mukaan ikääntyneiden palveluun tarvitaan lähellä olevia kirjastoja. Mitä vanhempaa väestö on, sitä ratkaisevampaa on heistä palvelujen helppo saavutettavuus.

Viiristä ja kumppaneista (2009, 4) asiakaskunnan ikääntymiseen on paneuduttu kirjastoalalla vasta viime vuosina. Heistä kirjastoilla voi olla merkittäväkin rooli ikääntyvän arkipäivässä. Jotta kotona asuminen olisi myös psyykkisesti virikkeistä, ei ainoastaan päivittäisistä toiminnoista selviytymistä, olisi iäkkäiden palveluista otettava Viirin ja kumppaneiden (2009, 16) mukaan vastuuta myös sosiaali- ja terveystoimen ulkopuolella. Samoin Seinäjoen ikääntymispoliittinen strategia (2012, 17) korostaa, että väestön vanhenemisen haasteeseen ei voida vastata pelkästään sosiaali- ja terveyspolitiikan keinoin: kaikkien keskeisten toimijoiden tulee varautua ikärakennemuutokseen ja kehittää toisiaan tukevia ratkaisuja.

Isomursusta (2004, 43–44) ikäperusteisten palvelujen tuottaminen yhteiskunnassa voi jakaa kuitenkin mielipiteitä. Ikäperusteisista palveluista puhuminen, ja siten ikäryhmän katsominen homogeenisenä, voi hänestä tavallaan ylläpitää stereotypioita ja siten myös ikäsortoa.

3.3 Ikääntyneet kirjaston asiakasryhmänä

Vakkarin ja Serolan (2009, 44) mukaan aiemmat tutkimukset osoittavat kirjastonkäytön vähenevän melko säännönmukaisesti iän karttuessa. Heidän oman valtakunnallisen kirjastonkäyttötutkimuksensa mukaan 27% yli 65-vuotiaista ei käytä kirjastoa nykyisin. Myös Isomursusta (2004, 44) vanhat ihmiset käyttävät vähän kirjastoa, vaikka lukevatkin paljon. Hänestä vanhoihin ihmisiin ei ole kiinnitetty kirjastoissa paljonkaan huomiota.

Isomursun (2004, 1–2) mukaan ikääntyneille tarjottaviin palveluihin vaikuttavat käytettävissä olevien resurssien ohella käsitykset vanhenemisesta ja vanhoista ihmisistä. Siten kirjastopalvelujen määrässä, muodossa ja sisällössä näkyy, miten kirjastossa suhtaudutaan ikääntyneisiin ihmisiin ja heidän tarpeisiinsa.

Ikääntyneiden erityistarpeet kirjastoissa voivat liittyä Almgrenin ja Jokitalon (2009, 167) mukaan esimerkiksi valaistukseen, kalustukseen, opastukseen ja asiakaskoulutukseen sekä kirjaston helppoon saavutettavuuteen. Käytännössä ikääntyminen voidaan ottaa Viiristä ja kumppaneista (2009, 15) huomioon kirjaston palveluissa monilla tavoilla. Palvelutarjontaan voi heistä kuulua muun muassa

- tietoyhteiskunnassa tarvittavien taitojen opetusta
- lukupiirejä
- tilaisuuksia
- kohtaamispaikkoja
- kotipalvelua
- ikääntymisen mukanaan tuomien rajoitteiden huomioon ottavaa aineistoa, kuten äänikirjoja ja isotekstisiä kirjoja.

Myös Koivu (2014, 11) listaa tapoja, joilla Suomen kirjastot palvelevat iäkkäämpiä asiakkaitaan. Edellä mainittujen lisäksi Koivu mainitsee

- erilaiset kerhot, kuten ristikkokerho, runopiiri, elämäkertakirjoituskurssit, poistokirja-askartelutuokiot, ikäihmisten kulttuurikerho sekä käsityökerhot, joissa kirjastoammattilainen lukee tekstejä ääneen
- elokuvat
- vinkkaukset, esimerkiksi yhteistyössä seurakuntien ja eläkeläisjärjestöjen – ja ryhmien kanssa
- ikäihmisiä kiinnostavat aineistot, kuten selkokirjat, muistelukortit, lukemisen apuvälineet, liikuntavälineet, kirjaston paikallisten sanomalehtien sidotut vuosikerrat, mikrofilmit sekä kotiseutukokoelmat
- kirjastoautot
- muistelupiirit
- itsehoitopisteet, jossa voi käydä esimerkiksi mittaamassa verenpaineensa ja tutkimassa terveyteen liittyviä esitemateriaaleja sekä terveydenhoidon eri sivustoja tietokoneen välityksellä.

Hokka-Ahdista (2008, 17–18) kirjastot voisivat miettiä eri ikäryhmien palveluja asiakkaan tarpeista lähtien. Hänestä juuri eläkkeelle jääneet haluavat kuluttaa sitä aineistoa, jota eivät työvuosinaan ehtineet. Vanhempi väestö kaipaa puolestaan seuraa ja seurustelukumppaneita oman ystäväjoukkonsa harventuessa siinä missä suuri osa 80-vuotiaista voi tarvita jo palveluita kotiin.

Vaikka Hokka-Ahdin jaottelu onkin karkea, hän tavallaan huomioi ikääntyvien erilaiset tarpeet ja heterogeenisyyden. Kapeampia ikäryhmiä yleistämällä hän tuo esille kaikkien ikääntyvien moninaisuuden.

Kirjastojen kehittämissuunnitelmassa 2006-2010 (2006, 12) ikääntyneet nähdään yhteiskunnan kannalta merkittävänä voimavarana. Kehittämissuunnitelmassa korostetaan sitä, että monilla ikääntyneillä on hyvät mahdollisuudet osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Samoin Almgrenista ja Jokitalosta (2009, 167) aktiivisilla senioreilla voisi olla paljon annettavaa esimerkiksi luku- tai laulupiirien vetäjinä.

4 TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA PALVELUIDEN NYKYTILA

4.1 Ikääntyneet Seinäjoella

Seinäjoki on Etelä-Pohjanmaan maakuntakeskus. Asukkaita Seinäjoen kaupungissa on noin 60 900. Yli 65-vuotiaiden osuus kaupungin väestöstä on noin 17,6%. Koko Suomessa se on 19,9%. (Suomen virallinen tilasto (SVT). Väestörakenne. [Viitattu: 11.11.2015].) Siten Seinäjoella on tällä hetkellä keskimääräistä vähemmän ikääntyneitä. Suomen virallisen tilaston (SVT) väestöennusteen ([Viitattu: 11.11.2015]) mukaan vuonna 2020 yli 65-vuotiaiden osuus Seinäjoella tulee olemaan noin 20% ja vuonna 2040 noin 23,4%.

Väestön vanheneminen tiedostetaan myös Seinäjoen kaupungin ikääntymispoliittisessa strategiassa. Strategian päätavoitteina on muun muassa tukea ikääntyvien kotona asumista sekä mielekästä ja virikkeellistä elämää. Sen avulla tavoitellaan kokonaisvaltaista palvelurakennetta, joka tukee ikääntyvien omaehtoista elämää sekä kotona asumista. Strategian toteutumisen edellytyksenä on, että eri sektorit kehittävät toimintojaan ja kykyjään sen näkökulmasta lähtien. (Seinäjoen kaupungin ikääntymispoliittinen strategia 2012, 3.)

Seinäjoen ikääntyneiden asiakasnäkökulmaa on tutkittu esimerkiksi senioribarometrikyselyillä sekä Ikäkeskuksen asiakaskäynneillä. Barometrikyselyt kartoittivat yli 60-vuotiaiden seinäjokisten hyvinvointikokemuksia ja elämän odotuksia vuosina 2006 ja 2010. Yleisesti ottaen ikääntyneet olivat tyytyväisiä elämäänsä ja kaupungin palveluihin, erityisesti kulttuuri- ja liikuntapalveluiden osalta. Toisaalta moni kaipasi enemmän tiedotusta ikäihmisille tarjottavista palveluista. (Seinäjoen kaupungin ikääntymispoliittinen strategia 2012, 36.)

Seinäjoen Ikäkeskuksen kotikäynneillä on kartoitettu puolestaan yli 75-vuotiaiden seinäjokisten elämänpiiriä, voimavaroja ja tulevaisuuden tarpeita. Käynneillä on Seinäjoen ikääntymispoliittisen strategian (2012, 39) mukaan noussut esille toiveita eläkeläisille tarkoitetuista päiväaikaan järjestettävistä tilaisuuksista sekä eläkeläisten omasta kokoontumistilasta. Tämä tukee Hokka-Ahdin (2008, 17–18) ajatusta seuraa ja seurustelukumppaneita kaipaavista ikääntyneistä.

4.2 Seinäjoen kirjastopalvelut

Seinäjoen kaupunginkirjasto koostuu kuudesta kiinteästä toimipisteestä ja kahdesta kirjastoautosta, Ykästä ja Ilostä. Pääkirjasto Apilan yhteydessä toimii siihen liitetty Aallon kirjasto. Lähikirjastot sijaitsevat Nurmossa, Peräseinäjoella, Ylistarossa sekä Törnävällä. Keski-Nurmossa on kombikirjasto, joka toimii sekä yleisenä että koulukirjastona. Myös Seinäjoen lukion kirjaston ja Kuortaneen kirjaston aineistot voi löytää Seitti-verkkopalvelusta, mutta kirjastoja hoidetaan itsenäisesti. (Tietoa meistä, [viitattu 6.11.2015].)

Seinäjoen asukkaista noin 45%:lla on kirjastokortti. Lainoja per asukas oli vuonna 2014 noin 20,7. Koko Suomen asukkaista lainaajia on noin 37,5%. (Suomen yleisten kirjastojen tilastot, [viitattu 6.11.2015].) Seinäjoella on siten keskimääräistä enemmän lainaajia. Yleisten kirjastojen laatusuosituksessa (2010, 38) luetellaan palvelujen käyttöä koskevia tavoitteita, joiden mukaan lainaajien osuus tulisi olla vähintään 45% kuntalaisista ja lainojen määrä 18 / asukas / vuosi. Edellä mainitut tavoitteet toteutuvat Seinäjoen kohdalla.

Seinäjoen kirjasto on alueensa maakuntakirjasto. Aallon kirjastossa sijaitsevaan maakuntakokoelmaan kerätään aluetta käsittelevää ja alueen kotiseutuhenkilöiden tuottamaa materiaalia, joka on avoimesti asiakkaiden käytettävissä. (Maakuntakokoelma ja kotiseutukokoelmat, [viitattu 6.11.2015]). Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto myös ylläpitää yhdessä Kokkolan ja Vaasan maakuntakirjastojen kanssa Porstua-tietokantaa, jonka tarkoituksena on tuoda verkkoon Pohjanmaata koskevaa paikallista aineistoa. Aineisto sisältää muun muassa kokotekstiaartikkeleita, digitoituja kirjoja, ääninäytteitä ja valokuvia. (Porstua [viitattu 6.11.2015].)

Seinäjoen kaupunginkirjaston kokoelmapolitiikassa (2013) ikääntyneet on otettu huomioon esimerkiksi äänikirjoja hankkimalla. Kokoelmapolitiikan (2013, 31) mukaan pääkirjastoon hankitaan pääsääntöisesti kaikkia saatavilla olevia suomenkielisiä aikuisten cd-äänikirjoja kaksi kappaletta. Myös Celiasta, eli lukemisesteisille tarkoitettu valtion erikoiskirjastosta, tilataan aineistoja lukemisesteisille. Kokoelmapolitiikan (2013, 11) mukaan erityisryhmien tarpeet pyritään ottamaan huomioon hankkimalla myös selko –ja isotekstisiä kirjoja.

Seinäjoen kaupunginkirjastolla ei ole erityistä ikääntyvien palvelustrategiaa. Saavutettavuuden näkökulmasta ikääntyville selkeästi suunnattuja palveluja ovat kotikirjastopalvelu sekä kirjastoautot. Kotikirjastopalvelu tavoittaa Seinäjoen kirjaston (Kotikirjastopalvelu [viitattu 6.11.2015]) mukaan yksityisasiakkaita, laitoksia ja yhteisöjä sekä palvelutalojen ja vanhainkotien asukkaita. Palvelutaloille ja vanhainkodeille on mahdollista saada kirjastosta myös erityisiä virikekasseja, kirjavinkkauksia sekä kirjastopalvelujen esittelyjä (Kirjaston palvelut hoivapaikkoihin [viitattu 6.11.2015]).

Kirjasto huomioi kaupunkilaisten tietotekniset tarpeet tarjoamalla maksuttomia koneita ja laitteita kirjastossa käytettäväksi. Tietokoneiden lisäksi asiakkaat voivat hyödyntää muun muassa e-kirjojen lukulaitteita, digitointilaitteita sekä musiikkilaitteita esimerkiksi lp-levyjen kuuntelemiseen. (Pääkirjaston koneet ja laitteet [viitattu 6.11.2015].) Seinäjoen pääkirjastolla on kokoelmissaan myös mikrokortteja ja mikrofilmejä, joille on tallennettu muun muassa lehtiä ja kirkonkirjoja. Niiden lukemiseen on pääkirjastossa erityiset laitteet. (Mikrofilmit ja mikrokortit, [viitattu 6.11.2015].)

Seinäjoen kaupunginkirjaston tiloissaan järjestämässä viikottaisissa ATK-opastuksissa voi saada apua ongelmiin tietoteknisten laitteiden tai ohjelmistojen peruskäytössä. Henkilökohtaisten opastusten varaaminen on myös mahdollista. Opastuksissa voidaan läpikäydä esimerkiksi tietokoneella tehtäviä perustoimintoja, kuntien ja valtion julkisia verkkopalveluja, Seinäjoen kirjaston Seitti-tietokantaa, e-aineistoja tai e-kirjojen lainaamista. (Atk-opastukset pääkirjastossa, [viitattu 6.11.2015].)

Aukioloaikoinaan kirjasto järjestää maksuttomia tapahtumia ja yhteistyötilaisuuksia eri toimijoiden kanssa. Niistä tiedotetaan pääasiassa verkossa, internet-sivuilla ja Facebookissa, lehdistössä sekä radiossa (Tapahtumayhteistyö pääkirjaston kanssa, [viitattu 6.11.2015].) Kuluneen vuoden aikana kirjastossa on järjestetty erityisesti ikääntyneille suunnattuja tapahtumia ja luentoja muun muassa valtakunnallisen Vanhustenviikon (4–11.10.2015) yhteydessä.

5 KYSELYTUTKIMUKSEN TAUSTAT JA TOTEUTUS

5.1 Tutkimuksen tavoitteet

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin Seinäjoen kaupunginkirjaston ikääntyneitä ei-käyttäjiä. Työssä pyrittiin selvittämään, miksi ikääntyneiden ei-käyttäjien tarpeet eivät kohtaa kirjaston tarjoamien palvelujen kanssa. Eli minkälaisia syitä kirjaston ei-käytölle on? Mitkä ovat kaikkein yleisimmät syyt? Ovatko syyt luonteeltaan sellaisia, että niitä voitaisiin ehkäistä tai poistaa kokonaan? Eli onko ei-käytön taustalla sellaisia syitä, joihin paneutumalla ja joita korjaamalla, voitaisiin ei-käyttäjistä saada kirjaston asiakkaita?

Toisaalta työssä pyrittiin selvittämään ei-käyttäjien mielenkiinnon kohteita sekä vapaa-ajan käyttöä. Tärkeitä kysymyksiä olivat: mistä ei-käyttäjät ovat kiinnostuneita, mitä he harrastavat? Entä onko ei-käyttäjillä tarpeita, joissa kirjasto voisi auttaa? Almgrenin ja Jokitalon mukaan (2012, 16) tarpeiden tunteminen on edellytyksenä kohderyhmien hyvälle palvelemiselle.

Esimerkiksi tiettyjen harrastusten yleisyyttä tai puuttumista voidaan tarkastella henkilön ei-käyttäjäyden valossa. Jos ei-käyttäjä lukee vapaa-ajallaan kirjoja tai kuuntelee äänikirjoja, katselee elokuvia tai kuuntelee musiikkia, miksi hän ei hyödynnä kirjaston lainauspalveluja? Tai jos ei-käyttäjä ole kiinnostunut asioista ja aineistoista, joita kirjasto tarjoaa, miksi hän silti vierailisi kirjastossa?

Työssä pyrittiin myös selvittämään, mitkä kirjaston palvelut ei-käyttäjät kokevat kiinnostavina tai hyödyllisinä. Löytyykö kirjaston ei-käytön taustalta palveluihin tai kokoelmiin liittyviä syitä? Eli kokevatko ei-käyttäjät kirjaston tarjoamat palvelut riittävinä? Vastaako kokoelma heidän tarpeitaan ja kiinnostuksen kohteitaan? Ja jos ei vastaa, mitä toiveita tai kehitysehdotuksia heillä olisi kirjaston palveluiden suhteen?

5.2 Kvantitatiivinen tutkimus

Tutkimusote voi olla joko kvantitatiivinen eli määrällinen tai kvalitatiivinen eli laadullinen. Lähestymistapa valitaan tutkimusongelman ja tutkimuksen tarkoituksen perusteella. (Heikkilä 2014, 14.) Laadullista menetelmää käytetään, kun halutaan ymmärtää tutkimuskohdetta ja selittää sen käyttäytymisen ja päätösten syitä. Tyypillisesti tällöin tutkitaan pientä määrää tapauksia, joiden analysointi tapahtuu kuitenkin tarkasti. Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla puolestaan selvitetään esimerkiksi lukumääriin liittyviä kysymyksiä. Tyypillisesti havaintoyksiköistä saatuja tuloksia pyritään yleistämään sitä suurempaan joukkoon. (Heikkilä 2014, 15.)

Tässä opinnäytetyössä käytettiin kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää. Taustalla oli halu tavoittaa mahdollisimman monta Seinäjoen kirjaston ikääntynyttä ei-käyttäjää. Käytännössä tutkimuksella pyrittiin siis saamaan tietoa esimerkiksi ei-käyttäjien harrastuksista ja kiinnostuksen kohteista, koulutuksesta sekä kiinnostuksesta tiettyjä kirjastopalveluja kohtaan. Myös käyttämättömyyden syitä kartoitettiin määrälliseen tutkimukseen soveltuvilla keinoilla. Käytännössä esimerkiksi selvitettiin, mitkä ovat yleisimmät tai harvinaisimmat syyt kyselyyn vastanneiden ei-käytön taustalla.

Perusjoukko tarkoittaa tutkimuksen kohteena olevaan joukkoa, josta halutaan saada tietoa (Heikkilä 2014, 12). Tämän tutkimuksen perusjoukon muodostivat Seinäjoella asuvat yli 65-vuotiaat henkilöt, jotka eivät olleet käyttäneet Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjastoa viimeisen kahden vuoden aikana. Koska tässä tutkimuksessa ei tutkittu kaikkia Seinäjoella asuvia ikääntyneitä kaupunginkirjaston ei-käyttäjää, kyseessä ei ole kokonaistutkimus vaan otantatutkimus. Eli vain tietty otos perusjoukosta tutkitaan (Heikkilä 2014, 12).

Kvantitatiivisen tutkimuksen onnistumisen edellytyksenä on riittävän suuri ja edustava otos (Heikkilä 2014, 12). Sen valinta voi kuitenkin olla ongelmallista, sillä tulokset vääristyvät ellei valittu joukko vastaa todellista kohderyhmää. Toisin sanoen tutkimukseen valitun joukon pitäisi olla ominaisuuksiltaan pienoiskuva koko tutkimuksen perusjoukosta. (Kananen 2008, 13.) Vaikka otannan koko

riippuu aina perusjoukon koosta ja tutkittavasta asiasta, on se kooltaan yleensä alle 20 prosenttia perusjoukosta (Valli 2015, 94).

Tässä tutkimuksessa käytettiin otannan sijaan harkinnanvaraista näytettä. Yleisesti ottaen harkinnanvaraisen näytteen avulla ei voida saavuttaa yleistettävissä olevaa tietoa (Vehkalahti 2014, 46). Näytettä käytetään erityisesti silloin, kun käytettävissä ei ole koko perusjoukkoa kattavia rekistereitä tai muita tiedostoja, joista otanta voitaisiin suorittaa (Heikkilä 2014, 38–39). Tässä tapauksessa rekistereiden hyödyntäminen ei ollut mahdollista. Näytteen valinta tapahtui siten tämän opinnäytetyön tekijän oman harkinnan mukaan.

Tässä tutkimuksessa aineistonkeruu on tehty lomakekyselynä, joka on tyypillinen kvantitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmä (Heikkilä 2014, 12). Apuna kyselyn luomisessa on käytetty menetelmäkirjallisuutta sekä kirjastopalveluja koskevaa lähdekirjallisuutta ja tutkimuksia. Kysymyksiä kyselyssä (liite 1) on yhteensä 13, joista suurin osa on strukturoituja eli niissä on valmiit vastausvaihtoehdot. Kysely haluttiin pitää mahdollisimman yksinkertaisena, jotta kynnyks vastaukseen olisi riittävän matala.

Kyselyssä kartoitettiin vastaajan taustatietoja, kokemuksia ja mielikuvia kirjastosta, kiinnostusta tiettyihin kirjastopalveluihin, muita kiinnostuksen kohteita ja harrastuksia sekä kehitysehdotuksia kirjastolle. Kyselyssä tiedusteltiin myös vastaajan suhdetta kirjastolaitokseen eli kuinka tärkeänä hän pitää sen olemassaoloa. Esimerkiksi Kuisman mukaan (2014, 2) on tärkeää selvittää ei-käyttäjien näkemyksiä yleisistä kirjastoista.

5.3 Aineistonkeruu

Tämän opinnäytetyön kysely toteutettiin paperikyselynä. Kysely oli avoinna kahdesti: lokakuussa 2015 ja tammikuussa 2016. Kysely avattiin toistamiseen vähäisen vastaajamäärän vuoksi. Lokakuussa lomakkeita oli jaossa Seinäjoen Kasperissa sijaitsevalla Toimintojen talolla sekä Seinäjoen keskustassa sijaitsevalla Ystävän tuvalla. Kyselyyn osallistui myös Cafe Kismuksessa

kokoontuvia ikäihmisten piirin jäseniä. Kyselylomaketta jaettiin myös muille soveliaille vastaajille.

Tammikuussa 2016 kyselyjä jaettiin henkilökohtaisesti Seinäjoen Järjestötalolla sekä seurakunnan järjestämässä Hopeatiistai -nimisessä tapahtumassa. Kyselyjä oli jaossa myös Seinäjoen Ikäkeskuksella, jonka kautta ei saatu yhtään vastaajaa. Järjestötalon kautta tavoitettiin osaa Seinäjoen eläkeläisjärjestöjen jäsenistä. Eläkeläisjärjestöjä lähestyttiin myös suoraan, mutta kaikki järjestöt eivät vastanneet yhteydenottopyyntöihin. Myös Seinäjoella sijaitseviin palvelutaloihin otettiin yhteyttä, mutta niistä ei saatu vastaajia pääosin asiakkaiden huonon kunnan vuoksi.

Yhteensä kyselyyn saatiin 39 vastausta. Lokakuussa vastauksia kertyi 25, tammikuussa 14. Vastauksista kuusi (6) oli epäkelpoja, joten niitä ei otettu tutkimuksessa huomioon. Hylkäyksen perusteena oli joko vastaajan liian matala ikä (1 kpl) tai kirjaston palvelujen hyödyntäminen viimeisen kahden vuoden aikana (5 kpl).

Tutkimuksen kriteerit täyttäviä vastauksia oli siten 33. Kyselystä saadut tulokset tallennettiin Webropol-ohjelmaan, jota hyödynnettiin myös aineiston analysoinnissa. Johtuen sekä valitusta otantamenetelmästä että vastaajien vähäisestä määrästä tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää koskemaan kaikkia Seinäjoen kirjaston ikääntyneitä ei-käyttäjiä. Tämän vuoksi tutkimustuloksia voidaan pitää vain suuntaa antavina.

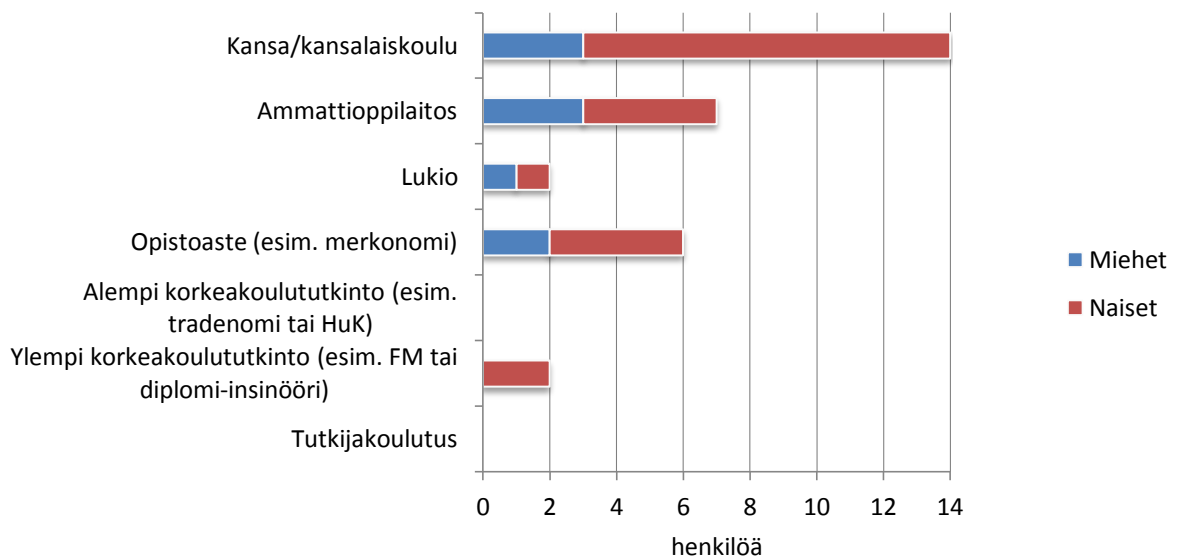
5.4 Vastaajien taustatiedot

Kyselyn kriteerit täyttäviä vastaajia oli 33, joista miehiä oli 10 ja naisia 23. Koska kyselyyn vastanneiden kokonaismäärä on niin alhainen, ei kyselyn sukupuolijakaumasta voida tehdä juuri johtopäätöksiä.

lältään vastaajista 65–75-vuotiaita oli 25 ja yli 75-vuotiaita kahdeksan. Ikääntyneempien vastaajien vähyyden taustalla voi olla kyselyn jakamiseen valikoituneet paikat: kyselyä jaettiin paikoissa ja tilaisuuksissa, joihin kaikkein

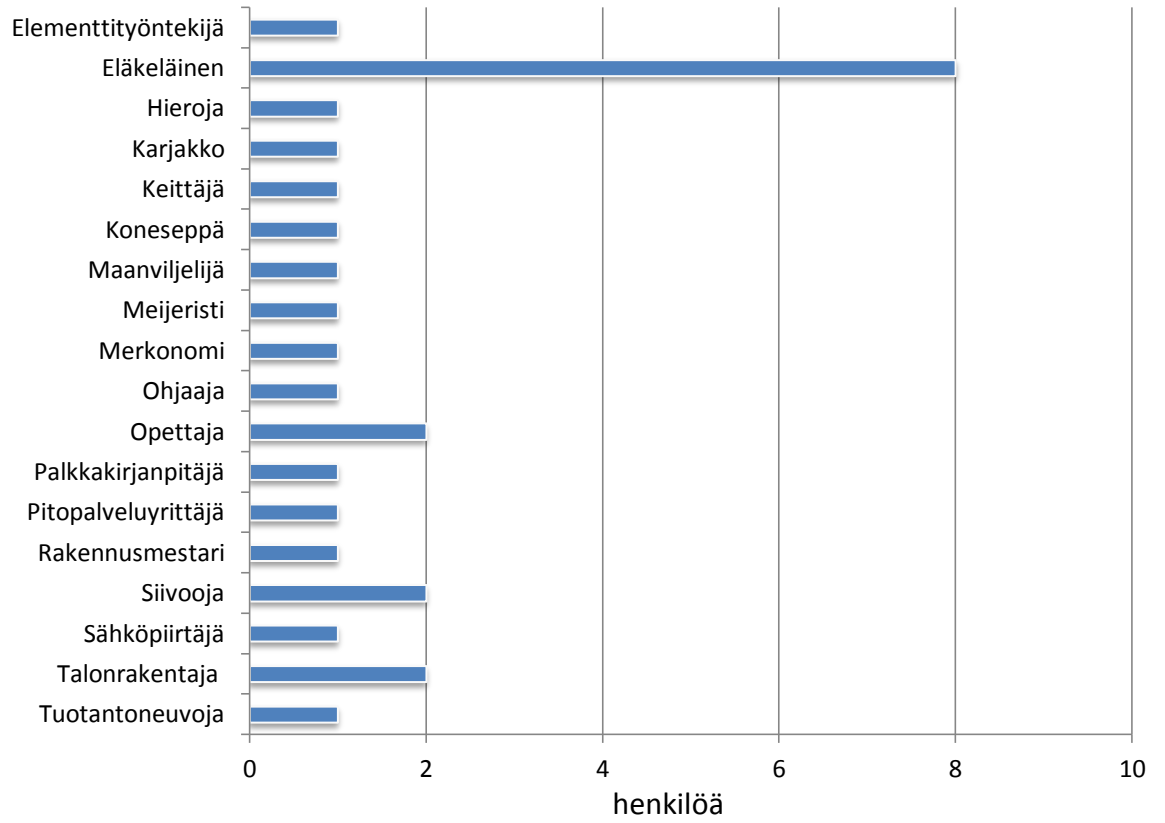
ikäntyneimmät eivät välttämättä kyenneet osallistumaan, esimerkiksi heikentyneen terveytensä vuoksi.

Koulutuksensa kertoi 31 vastaajaa (kuvio 1). Enemmistöllä vastaajista (17 kpl) oli vähintään keskiasteen koulutus. Yksikään vastaajista ei kertonut suorittaneensa alempaa korkeakoulututkintoa tai tutkijakoulutusta. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita löytyi kaksi. Osa vastaajista oli valinnut vaihtoehdoista useamman koulutusasteen, esimerkiksi sekä kansakoulun että ammattioppilaitoksen. Heidän kohdallaan otettiin huomioon ainoastaan korkeampi valittu koulutus.

Kuvio 1. Vastaajien koulutustausta. (N=31)

Ammattinsa kertoi 28 vastaajaa (kuvio 2). Sitä tiedustellut kysymys oli avoin. Yleisin ammatti oli eläkeläinen. Seuraavaksi suosituimmat ammatit kuuluivat rakennusalaan, maa- ja metsätalouteen sekä opetusalaan. Myös kiinteistöpalvelujen ja taloushallinnon alojen edustajia löytyi. Eläkeläisten suuren määrän takana voi olla se, ettei kysymyksessä ohjeistettu erikseen eläkkeellä olevia vastaajia ilmoittamaan työelämän aikaista ammattiaan. Kysymyksenasettelusta ei myöskään käy ilmi se, kuinka moni vastaajista on yhä työelämässä.

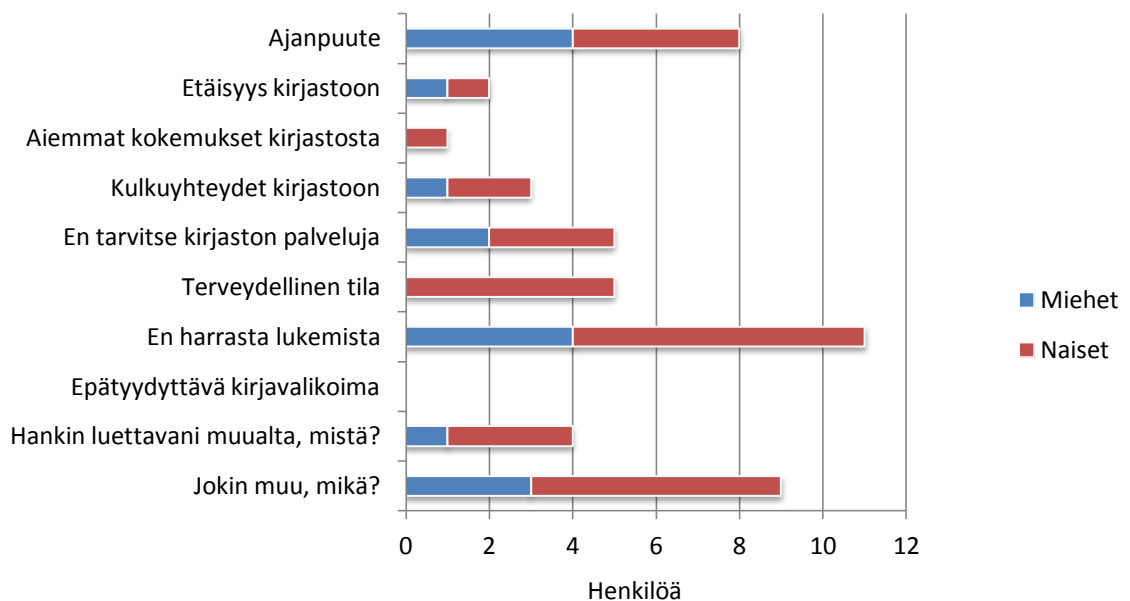

Kuvio 2. Vastaajien ammatit. (N=28)

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Kirjaston ei-käyttö

Kyselyyn vastanneista kahdeksan kertoo, ettei ole koskaan käyttänyt kirjastoa. 25 vastaaja sanoo käyttäneensä kirjastoa viimeksi yli kaksi vuotta sitten. Kysymykseen ei-käytön syistä vastasi 31 henkilöä. Yleisimmät syyt kirjaston käyttämättömyydelle olivat lukemisharrastuksen puute (11 kpl), ajanpuute (8 kpl) sekä muut syyt (9 kpl). (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Kirjaston ei-käytön syyt kyselyyn vastanneiden yli 65-vuotiaiden ei-käyttäjien keskuudessa. (N=31)

Muita syitä tiedustelevaan avoimeen kysymykseen tuli yhteensä seitsemän vastausta. Myös avoimen kysymyksen vastauksista kävi ilmi lukemisharrastuksen vähäisyys:

- En lue mitään, Ainut Ilkka-lehti
- Luen vain vähän

Muut avoimen kysymyksen vastaukset olivat melko sekalaisia, joskin tyypillisiä ei-käytön syitä. Kahden vastaajan syynä olivat joko saamattomuus tai erityisen tarpeen puute:

- ei saa aikaiseksi
- ei ole tullut asiaa

Tällaisiin syihin voi kirjaston olla vaikea puuttua, sillä niissä ei ole havaittavissa selkeää tekijää, jonka korjaamalla tai poistamalla saataisiin henkilö käyttämään kirjaston palveluja. Jos henkilö on tietoinen kaikista saatavilla olevista palveluista eikä silti koe tarvetta hyödyntää niitä, on hyvin vähän, mitä asialle voidaan enää tehdä. Jos siis asialle ylipäänsä voidaan tai on mielekästä tehdä mitään.

Selkeämpiä syy-seuraussuhteita voidaan havaita kahdesta muusta avoimen kysymyksen vastauksesta. Näissä kirjaston käyttämättömyyden syyt olivat melko yksiselitteisiä. Taustalla vaikutti joko puolison sairaus ja sen viemä aika sekä huomio tai vaihtoehtoiset kirjanhankintakanavat, tässä tapauksessa oma perheenjäsen:

- Omaishoitajana miehelleni
- Siskoni käy tuo lukemista

Vaihtoehtoiset kirjanhankintakanavat tulivat esille myös toisessa kysymysvaihtoehdossa ”Hankin luettavani muualta, mistä?”. Vaihtoehdon valitsi neljä vastaajaa. Kaikki neljä selvensivät vastaustaan avoimessa kysymyksessä.

- Tilaan lehtiä
- Aikakauslehdet, Päivälehdet
- netti
- ystävät

Nämä neljä vastaajaa voidaan tavallaan rinnastaa henkilöihin, jotka eivät käytä kirjastoa siksi, etteivät harrasta lukemista (9 kpl): molemmat ryhmät kokevat, etteivät tarvitse kirjastoa kirjojen tai lehtien hankkimiseen. Toinen ryhmä saa luettavansa muualta, siinä missä toinen ryhmä ei koe tarvitsevansa sitä ollenkaan. Kyselyn avulla ei kuitenkaan selviä, tietävätkö kirjallisuutta lukemattomat tai sen

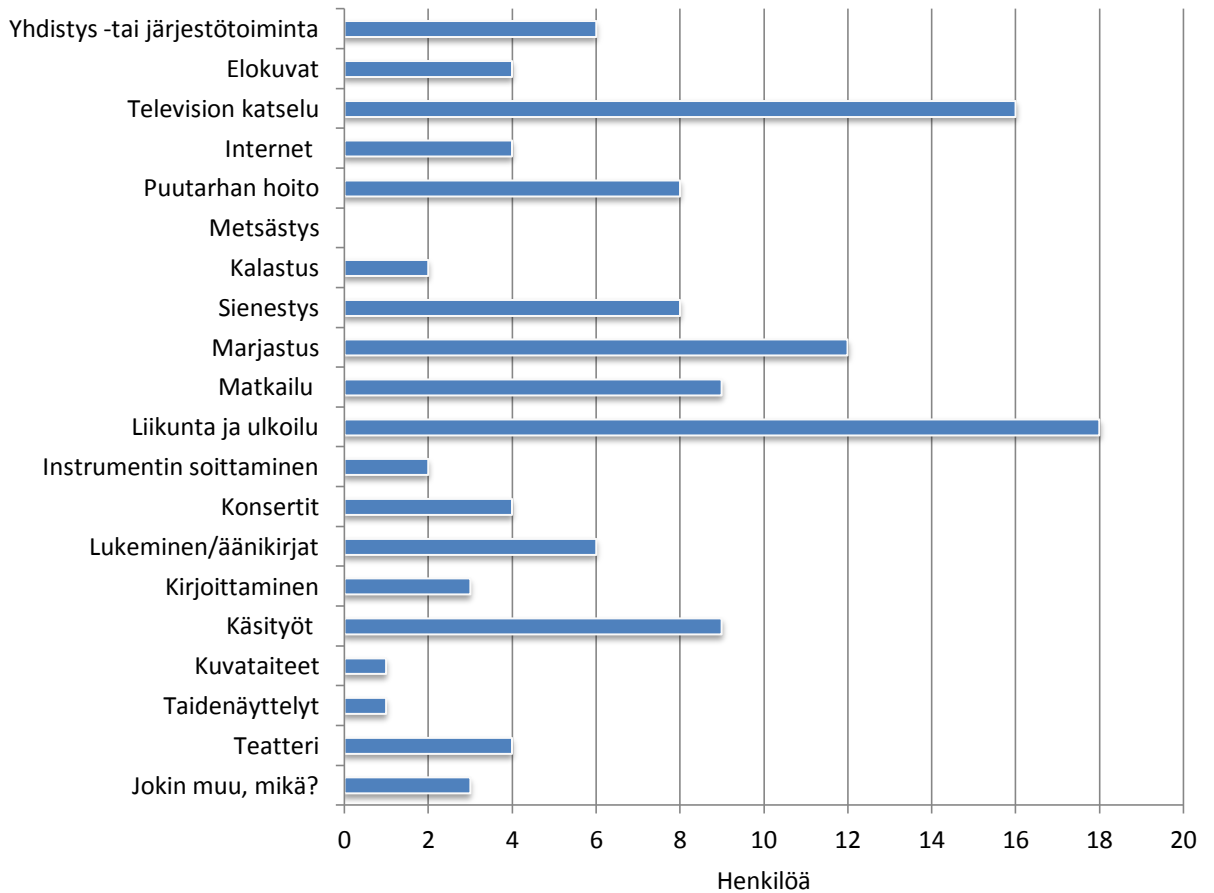
muualta hankkivat henkilöt sen, että kirjasto tarjoaa kävijöilleen myös muita kuin lainauspalveluja. Elleivät he tiedä, voisi heidän tietämystään kirjastopalveluista lisäämällä mahdollisesti heikentää heidän päätöstään olla käyttämättä kirjastoa.

Ei-käytön syitä tiedustelevan kysymyksen epäsuosituin vastausvaihtoehto oli ”Epätyydyttävä kirjavalikoima”. Kukaan ei valinnut sitä ei-käyttönsä syyksi. Muita vähän valittuja vaihtoehtoja olivat ”Aiemmat kokemukset kirjastosta” (1 kpl), ”Etäisyys kirjastoon” (2 kpl) sekä ”Kulkuyhteydet kirjastoon” (3 kpl). Näistä etenkin etäisyys ja kulkuyhteydet kirjastoon voivat olla ratkaistavissa olevia ongelmia. Vastaajien tarkempaa etäisyyttä tai kulkuyhteyksiä kirjastoon ei kuitenkaan ole tiedossa. Siten heidän tilannettaan on vaikea arvioida esimerkiksi kirjaston saavutettavuutta koskevien laatusuosittelujen valossa.

Sukupuolten väliset erot vastauksissa olivat hyvin lieviä. Vaikka miehiä oli vastaajissa lukumääräisesti vähemmän kuin naisia, heidän ei-käyttönsä syyt olivat samankaltaisia. Miesten suosituimmat ei-käytön syyt olivat ajanpuute (4 kpl), lukemisharrastuksen puute (4 kpl) ja muut syyt (3 kpl). Naisilla tärkeimmät syyt olivat lukemisharrastuksen puute (7 kpl), muut syyt (6 kpl) ja terveydellinen tila (5 kpl). Sen sijaan yksikään mies pitänyt terveydellisiä asioita esteenä kirjastonkäytölleen.

6.2 Ei-käyttäjien harrastukset ja vapaa-aika

Kyselyyn vastanneiden ei-käyttäjien harrastuksissa ja mielenkiinnon kohteissa oli selkeitä suosikkeja. Harrastuksia tiedustelleeseen kysymykseen vastasi 31 henkilöä (Kuvio 4). Kuitenkin näin alhaisen vastaajamäärän vuoksi näiden harrastusten ja kirjaston ei-käytön välistä riippuvuutta voidaan vain spekuloida.

Kuvio 4. Vastaajien harrastukset. (N=31)

Suosituin harrastus ei-käyttäjien keskuudessa oli liikunta ja urheilu. Sen valitsi 18 vastaajaa. Seuraavaksi suosituimmat olivat television katselu (16 kpl), marjastus (12 kpl) sekä käsityöt (9 kpl) ja matkailu (9 kpl). Myös muut luontoon liittyvät harrastukset, sienestys (8 kpl) ja puutarhanhoito (8kpl), saivat kannatusta. Sen sijaan taiteisiin ja kulttuuriin liittyvät harrasteet olivat harvinaisempia.

Kuten sanottua, näiden tulosten perusteella on vaikea vetää johtopäätöksiä siitä, onko tiettyjen harrastusten tai kiinnostuksen kohteiden välillä yhteyttä kirjaston ei-käyttäjäyteen. Kuitenkin kyselyyn vastanneiden henkilöiden keskuudessa luontoon, käsitöihin ja ulkoiluun liittyvät harrastukset olivat selkeästi suosituimpia television katselun ohella. Poikkeuksena olivat kalastus (2 kpl) ja metsästys (0 kpl). Taidenäyttelyt ja kuvataiteet olivat taiteisiin liittyvistä harrastuksista harvinaisimpia, sillä molemmat valittiin ainoastaan kertaalleen.

Kuusi vastaajaa kertoi harrastavansa lukemista tai äänikirjojen kuuntelua. Myös konsertit (4 kpl) ja elokuvat (4 kpl) kiinnostivat osaa vastaajista. Nämä elokuviin, kirjallisuuteen ja musiikkiin liittyvät harrastukset ovat erityisen huomionarvoisia, sillä niihin liittyvää aineistoa on saatavilla useimmissa julkisissa kirjastoissa: miksi siis ei lainata, jos harrastetaan?

Tietoa tapahtumista ja harrastuksista ei-käyttäjät kertoivat saavansa ainakin lehdistä ja lähipiiristään. Myös mainokset ja kauppojen ilmoitustaulut nostettiin esille. Televisio ja Internet olivat tiedonhankintakanavista harvinaisimmat. Tutkimuksesta ei kuitenkaan tule ilmi käyttävätkö vastaajat Internetiä muihin tarkoituksiin. Sen sijaan lienee johdonmukaista ajatella, että ainakin lähialueen tapahtumista saadaan tietoa lähialueen julkaisuista eikä niinkään esimerkiksi television kautta.

6.3 Suhtautuminen kirjastopalveluihin

Ei-käyttäjien mielikuvat ja kokemukset kirjastosta olivat enimmäkseen hyviä. Niitä kartoittaneessa kysymyksessä pyydettiin vastaajaa arvioimaan kirjaston viihtyisyyttä, siisteyttä, asiakaspalvelua sekä valikoimaa hänen omien kokemustensa tai mielikuviensa pohjalta (taulukko 1).

Valikoimassa eriteltiin kauno- ja tietokirjallisuus, runous, musiikkiaineistot, elokuvat, äänikirjat, isotekstiset kirjat sekä sanoma- ja aikakauslehdet omiksi vaihtoehtoiksi. Arviointi tapahtui asteikolla erittäin hyvä, hyvä, tyydyttävä, heikko ja ”en osaa sanoa”.

Taulukko 1. Vastaajien mielikuvat ja kokemukset kirjastosta ja sen valikoimista. (N=32)

	Erittäin hyvä	Hyvä	Tyydyttävä	Heikko	Eos	Yht. (kpl)
Viihtyisyys	9	17	4	0	0	30
Siisteys	9	20	0	0	0	29
Asiakaspalvelu	6	13	8	0	2	29
Valikoima						
Kaunokirjallisuus	3	9	1	0	13	26
Tietokirjallisuus	1	7	4	0	13	25
Runous	2	9	2	0	11	24
Musiikkiaineistot	2	8	3	0	11	24
Elokuvat	1	5	5	0	14	25
Äänikirjat	1	5	1	0	16	23
Isotekstiset kirjat	2	4	3	2	13	24
Sanomalehdet	4	13	2	0	7	26
Aikakauslehdet	3	12	1	0	10	26
Yhteensä (kpl)	43	122	34	2	110	311

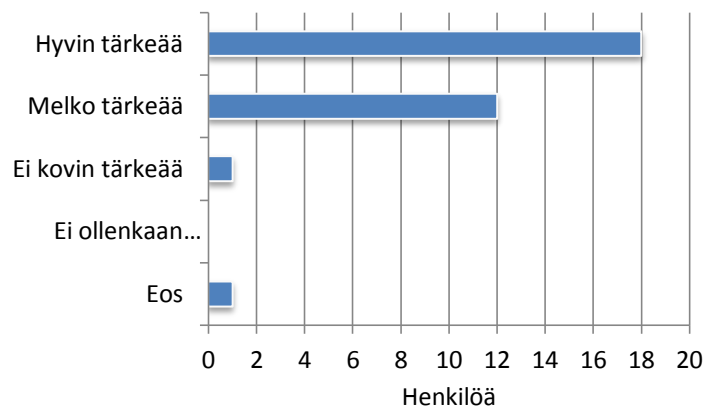
Viihtyisyyttä, siisteyttä ja asiakaspalvelua arvioitiin innokkaimmin. 17 vastaajaa piti kirjaston viihtyisyyttä hyvänä, yhdeksän erittäin hyvänä ja neljä tyydyttävänä. Myös siisteydessä ja asiakaspalvelussa arvosana ”hyvä” sai eniten kannatusta. Erittäin hyväksi asiakaspalvelun arvioi kuusi vastaajaa, tyydyttäväksi kahdeksan. Asiakaspalvelu herättikin eniten ristiriitaisia mielipiteitä. Siisteys puolestaan arvioitiin joko erittäin hyväksi (9 kpl) tai hyväksi (20 kpl).

Valikoimaa koskeviin vaihtoehtoihin ei vastattu yhtä ahkerasti. Niihin valittiin myös herkemmin vaihtoehto ”en osaa sanoa”. Tämä johtunee siitä, että monella ei-käyttäjällä ei välttämättä ole erityistä kokemusta tietyistä kirjaston aineistoista. Yksi vastaajista nosti saman ongelman esille kysymyksen viereen kirjoittamassaan viestissä:

vaikea antaa palautetta, kun ei ole käynyt

Aktiivisimmin valikoimaa arvioitiin sanoma- ja aikakauslehtien osalta. 13 vastaajaa piti sanomalehtien valikoimaa hyvänä ja neljä erittäin hyvänä. Aikakauslehtiä kolme arvioi erittäin hyväksi ja 12 hyväksi. Tyydyttävän arvosanan sanomalehdille antoi kaksi vastaaja, aikakauslehdille yksi. Isotekstiset kirjat olivat kysymyksen ainoa vaihtoehto, jolle annettiin arvosanaksi myös ”heikko” (2 kpl).

Kirjastopalvelujen arvostamista kartoitettiin kyselyn loppupuolella (kuvio 5). Vastaajat saivat arvioida kuinka tärkeinä he pitävät sitä, että kaupunki tarjoaa asukkailleen kirjastopalveluja. Arviointi tapahtui asteikolla hyvin tärkeää, melko tärkeää, ei kovin tärkeää, ei ollenkaan... ja ”en osaa sanoa”.

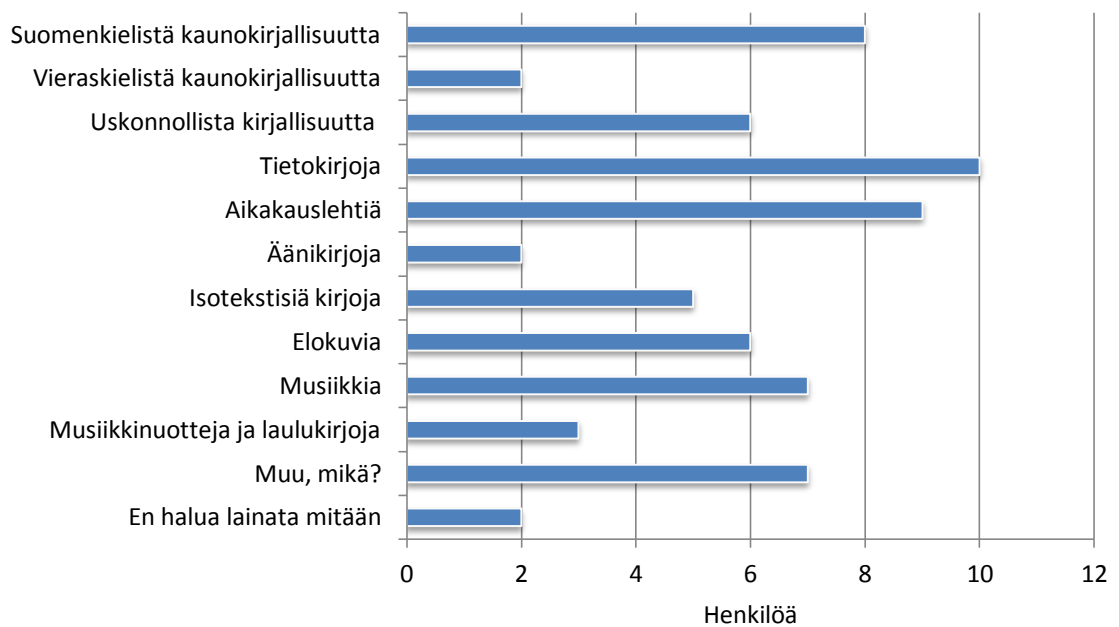
Kuvio 5. Kuinka tärkeänä vastaajat pitävät sitä, että kaupunki tarjoaa asukkailleen kirjastopalveluja. (N=32)

Valtaosa vastaajista piti palvelujen tarjoamista joko hyvin tärkeänä (18 kpl) tai melko tärkeänä (12 kpl). Yksi vastaaja ei pitänyt palvelujen tarjoamista kovin tärkeänä ja yksi ei osannut sanoa. Selvää kuitenkin on, että kirjaston ei-käytöstään huolimatta, suuri osa vastaajista arvostaa kirjastopalveluja.

6.4 Ei-käyttäjiä kiinnostavat aineistot ja palvelut

Kyselyssä kartoitettiin ei-käyttäjien kiinnostusta tiettyjä kirjastoaineistoja- ja palveluja kohtaan. Kiinnostusta aineistoja kohtaan selvitettiin monivalintakysymyksellä, jossa oli 12 vastausvaihtoa. Kysymys kuului: ”Mitä aineistoja olisitte kiinnostuneet lainaamaan kirjastosta?”.

Suosituimmat aineistot olivat tietokirjat (10 kpl), aikakauslehdet (9 kpl) ja suomenkielinen kaunokirjallisuus (8 kpl). (Kuvio 6.) Ainoastaan kaksi vastaajaa kertoi, ettei halua lainata kirjastosta mitään. Siten kyselyyn vastanneista ei-käyttäjistä 28 henkilöä olisi kiinnostunut hyödyntämään edes yhtä kirjaston tarjoamista aineistoista. Tästä voidaan päätellä, että vain harva kyselyyn vastannut ei-käyttäjä voi perustella ei-käyttöään sillä, ettei ole kiinnostunut asioista ja aineistoista, joita kirjastossa on tarjolla.

Kuvio 6. Ei-käyttäjiä kiinnostavat aineistot. (N=30)

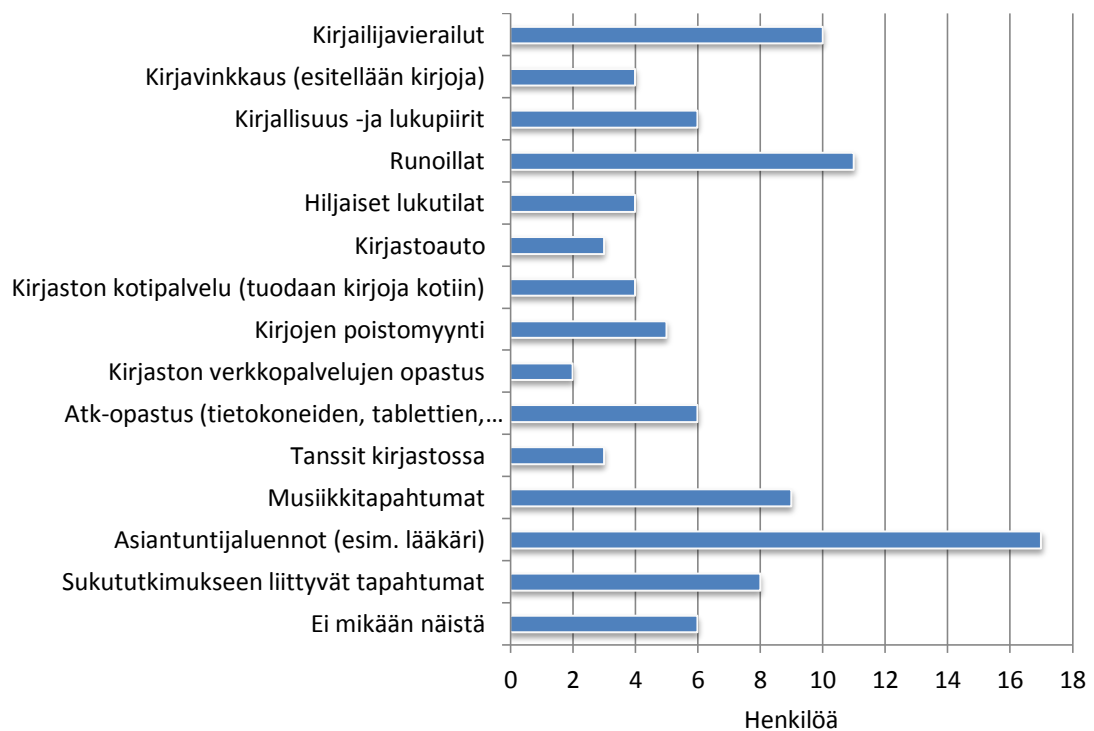
Seuraavaksi suosituimmat vastausvaihtoehdot olivat musiikki (7 kpl), elokuvat (6 kpl), uskonnollinen kirjallisuus (6 kpl) sekä isotekstiset kirjat (5 kpl). Sen sijaan esimerkiksi musiikkinuotit ja laulukirjat tai vieraskielinen kaunokirjallisuus eivät kiinnostaneet yhtä monia vastaajista. Tämä lienee johdonmukaista ainakin nuottien kohdalla, sillä vain kaksi kyselyyn vastanneista ilmoitti harrastavansa jonkin instrumentin soittamista (ks. kuvio 4). Siten tarve lainata nuotteja voi olla vähäisempää.

Moni vastasi myös avoimeen kysymykseen, joka tiedusteli muita mahdollisesti kiinnostavia aineistoja. Useampaan kertaan vastauksissa mainittiin runot (2 kpl) sekä elämäkerrat (2 kpl). Muita, kertaalleen mainittuja aineistoja oli kaksi, jotka

tavallaan täydensivät toisiaan. Toinen vastaaja kaipasi tietoa menneestä, toinen nykyisyydestä:

- Historia / matkailu
- ajankoht. kirjoja

Palveluihin liittyviä toiveita kartoitettiin tarkemmin kyselyn loppupuolella. Keinona käytettiin sekä monivalintakysymystä että avointa kysymystä. Monivalinnassa vastaajaa pyydettiin valitsemaan heitä kiinnostavat tapahtumat ja palvelut sekä ne tapahtumat, joihin he haluaisivat osallistua tulevaisuudessa. Vastausvaihtoehtoja oli 15, ja niiden joukossa oli selkeitä suosikkeja (kuvio 7).

Kuvio 7. Ei-käyttäjiä kiinnostavat palvelut ja tapahtumat. (N=32)

Eniten vastaajat olivat kiinnostuneita eri alojen edustajien, kuten lääkäreiden, asiantuntijaluennoista (17 kpl). Seuraavaksi suosituimpia vaihtoehtoja olivat runoillat (11 kpl) sekä kirjailijavierailut (10 kpl). Ne olivatkin kirjallisuutta ja kirjoja koskevista tapahtumista suosituimpia. Kirjallisuus- ja lukupiirit kiinnostivat myös kohtalaisesti vastaajia. Sen sijaan kirjastoauto, kirjavinkkaus, kirjojen poistomyynti, hiljaiset lukutilat ja kirjaston kotipalvelu herättivät vähemmän kiinnostusta.

Muita vastaajien suosikkeja olivat musiikkitapahtumat (9 kpl) ja sukututkimukseen liittyvät tapahtumat (8 kpl). Atk-laitteiden tai kirjaston verkkopalvelujen opastuksesta ei oltu erityisen kiinnostuneita. Voidaankin todeta, että suurinta kiinnostusta herättivät tiettyihin aihealueisiin, kuten runouteen, musiikkiin ja sukututkimuksiin, erikoistuneet tapahtumat sekä vierailevat luennoitsijat tai kirjailijat.

Kiinnostavia tapahtumia ja palveluja kysyttiin myös avoimessa kysymyksessä, johon vastasi 12 henkilöä. Vastauksissa nousi esille osittain samoja asioita kuin monivalintakysymyksessä, mutta myös uusia palveluja mainittiin. Jo monivalinnassa esille tulleita toiveita olivat kirjailijoiden käynnit ja luentojen määrän nostaminen. Aikasemmin mainitsemattomat toiveet liittyivät muun muassa yhteisölliseen toimintaan:

- Jonkinlaiset keskustelupiirit
- seniori tapaamisia
- käsityöpiiri, samanlainen kun nurmon kirjastossa on ollut

Muut vastaukset olivat melko ympärilyöreitä ja yleisiä. Konkreettisiin tapahtumiin tai palveluihin viittasi ainoastaan kaksi muuta vastajaa:

- Suosittuja kirjoja enemmän
- kahvitus

Vaikka kahvitusta toivonut vastaus ei suoranaisesti liitykään kirjastopalveluihin, se voi olla toimiva keino mataloittaa ei-käyttäjien kynnystä tulla kirjastoon. Suosittujen kirjojen kysyntä on taas selittää itse itsensä: halutaan kirjastoon lisää sitä, mitä sieltä eniten halutaan lainata.

7 YHTEENVETO JA KEHITYSIDEAT

Aineistonkeruu osoittautui ongelmaksi tätä tutkimusta tehtäessä. Yrityksistä huolimatta saatu aineisto jäi toivottua vähäisemmäksi. Siten tutkimustulokset, esimerkiksi ei-käytön syistä ja ei-käyttäjien tarpeista, voitiin rajata koskemaan vain tutkimukseen osallistuneita vastaajia koko kohderyhmän sijasta.

Myös kyselyn muodossa ja sisällössä havaittiin pieniä kehityskohteita. Moni ikääntynyt moitti, kyselyä täyttyessään tai siitä kieltäytyessään, joko koko kyselyn tai pelkästään yksittäisten kysymysten pituutta. Erityisesti mielikuvia kirjastosta kartoittanut kysymys koettiin hankalaksi sen pituuden ja ulkoasun vuoksi. Siten kysymyksiä olisi voinut vielä pyrkiä yksinkertaistamaan. Myös muutamia vastausvaihtoehtoja olisi voinut hioa: kiinnostavia aineistoja tiedustelevasta kysymyksestä puuttuivat ainakin e-kirjat ja runot, jotka jälkiviisaasti ajatellen ovat melko olennaisia valikoiman osia.

Ei-käytön syyt puolestaan herättivät paljon lisäkysymyksiä. Esimerkiksi lukemisharrastuksen puute selittää ei-käyttäjäyden aukottomasti vain siinä tapauksessa, ettei henkilö tiedä kirjaston muiden, kirjallisuuteen liittymättömien, palveluiden olemassaolosta. Tällöin joissakin tapauksissa todellinen syy kirjaston ei-käytön taustalla voikin olla tietämättömyys palveluista - ei niinkään esimerkiksi kirjaston tarpeettomuus tai vääränlainen tarjonta. Asia antaa aiheita myös lisäselvitykselle. Eli kuinka hyvin kirjaston palvelut tunnetaan? Entä voiko tunnettavuutta parantamalla lisätä kirjastonkäyttöä?

Ei-käytön syistä erityisesti terveydellisiä tekijöitä on puolestaan vaikea, ellei mahdotonta ohittaa. Ihmiset ikääntyvät yksilöllisesti, samoin heidän terveytensä vaihtelee. Moni ei välttämättä jätä kirjastossa käymistä tai kirjallisuuden lukemista omasta tahdostaan, vaan päätöksen takana voivat olla sairaudet ja niiden mukanaan tuomat aisti- ja liikuntarajoitteet. Ihanteellisinta olisikin, että nämä ihmiset voitaisiin pitää kirjallisuuden tarjoamien tarinoiden ja elämysten äärellä mahdollisimman pitkään, riippumatta siitä, pystyvätkö he itse lukemaan tai vierailemaan kirjastossa.

Huomionarvoista tässä tutkimuksessa oli myös vastaajien kiinnostus kirjaston tarjoamia aineistoja ja palveluja kohtaan. Lähes kaikki vastaajat olivat kiinnostuneita edes yhdestä aineistosta. Tämä tarkoittanee sitä, ettei ei-käyttö läheskään aina selity pelkästään sillä, että henkilö ei ole kiinnostunut kirjaston tarjomista aineistoista. Myös palveluihin kohdistettiin samankaltaista mielenkiintoa. Erityistä suosiota nauttivat vierailevat asiantuntijat ja kirjailijat sekä tiettyihin aiheisiin, kuten runouteen tai sukututkimukseen, keskittyneet tapahtumat.

Tutkimuksesta saadut konkreettiset kehitysideat koskivat paljolti kirjaston palveluja ja tapahtumia. Erityisesti yhteisölliset tapahtumat ja muut tapaamiset voisivat edesauttaa osaltaan ikääntyneiden tiiviimpää osallistumista ja toimimista kirjastojenkin yhteisöissä. Käytännössä tapahtumiin voisi lukeutua muun muassa keskustelu- ja muistelupiirejä, käsityökerhoja, kirjallisuuskerhoja, runoiltoja sekä eri aihealueisiin keskittyneitä luentoja tai työpajoja.

Ei-käyttäjien tavoittamiseksi voisi tapahtumia ja tilaisuuksia järjestää yhdessä muiden järjestöjen ja toimijoiden kanssa. Samoin tapahtumien mainontaa voisi viedä paikkoihin ja tiloihin, joissa ikääntyneitä jo valmiiksi käy. Eri tapahtumiin liitetyt kahvitukset tai kirjaston ulkopuolisiin kohtaamispaikkoihin tuodut pop-up-kirjastot tai mainosstandit auttaisivat toki myös kirjaston kokonaisimagon kehittämisessä. Tällä hetkellä yhteistyötä tehdään ainakin erilaisten hoivapaikkojen ja muiden halukkaiden ryhmien kanssa. Käytännössä kyse olisikin vain toiminnan laajentamisesta useampiin yhteisöihin ja järjestöihin. Mahdollisia yhteistyökumppaneita voisivat olla esimerkiksi seurakunnat ja eläkeläisjärjestöt.

LÄHTEET

Almgren, P. & Jokitalo, P. 2011. Kirjasto 2012. Helsinki: Avain.

Atk-opastukset pääkirjastossa. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto. [Viitattu 6.11.2015] Saatavana: <https://kirjasto.seinajoki.fi/asiointi/atk-opastukset-paakirjastossa/>

Berndtson, M. 2009. Millainen on kirjastomaisema vuonna 2035. Teoksessa: Näkemyksiä tulevaisuuden kirjastomaisemista. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Opetusministeriö. [Viitattu 10.10.2015]. Saatavana: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kirjastot/linjaukset_ja_hankkeet/Liitteet/Kirjastomaisema_2035.pdf

Eloisa ikä. 18.11.2013. Suomalainen ikägallup: Vanhuuden ikäraja on nyt määritelty – 72 vuotta. [Verkkosivu]. [Viitattu 10.10.2015]. Saatavana: <http://www.eloisaika.fi/ajankohtaista/uutiset/?x25663=70980>.

German Library Association. 2012. Causes and reasons for the non-use of public libraries in Germany: A representative telephone survey of 1,301 people aged between 14 and 75 years. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 10.10.2015]. Saatavana: http://www.readingworldwide.com/fileadmin/dokumente/Non_use_of_public_libraries_final_English_Handout.pdf

Haasio, A. 2007. Internetin ei-käytön määritelmät ja käyttämättömyyden syyt. [Verkkolehtiartikkeli]. Informaatiotutkimus 2 (1), 16–25. [Viitattu 20.9.2015]. Saatavana: <http://ojs.tsv.fi/index.php/inf/article/view/2260/%202098>

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. 9. uud. p. Helsinki: Edita.

Helin, S. 2008. Palvelujärjestelmä toimintakykyisyyden ja selviytymisen edistäjänä. Teoksessa: E. Heikkinen & T. Rantanen (toim.) Gerontologia. Helsinki: Duodecim. 416–435.

Hokka-Ahti, R. 2008. Seniorista aktiivikansalaiseksi. Kirjastolehti (5), 16–18.

Ipsos MORI. 2010. What do the Public Want from Libraries? User and Non-user Research. [Verkkojulkaisu]. Ipsos MORI / Shared Intelligence / Museums, Libraries and Archives Council. [Viitattu 10.10.2015]. Saatavana: http://www.artscouncil.org.uk/media/uploads/mla_research_files/what_public_want_from_libraries_full_research_report_final_081110.pdf

- Isomursu, L. 2004. Vanhuskäsitys yleisessä kirjastossa. Oulun Yliopisto. Informaatiotutkimuksen laitos. Pro gradu -työ.
- Kananen, J. 2008. Kvantti: Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 89.
- Kela. 30.6.2014. Vanhuuseläke. [Verkkosivu]. [Viitattu 10.10.2015]. Saatavana: http://www.kela.fi/elakeika-lahestyy_vanhuuselake
- Kirjaston palvelut hoivapaikkoihin. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto. [Viitattu 6.11.2015] Saatavana: <http://kirjasto.seinajoki.fi/asiointi/ryhmat/kirjaston-palvelut-hoivapaikkoihin/>
- Kivelä, S.-L. 2012. Hyviä vuosia: arvokas ja turvallinen ikääntyminen. Helsinki: Kirjapaja.
- Koivu, I. 2014. Kirjastojen senioripalvelut. Kirjastot ympäri Suomen palvelevat iäkkäämpiä asiakkaitaan monin eri tavoin. Kirjastolehti (3), 10–11.
- Kotikirjastopalvelu. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto. [Viitattu 6.11.2015] Saatavana: <https://kirjasto.seinajoki.fi/asiointi/kotikirjastopalvelu/>
- Kuisma, N. 2014. Elämäntilanne ja yleisten kirjastojen ei-käyttäjäyden syyt. [Verkojulkaisu]. Tampereen yliopisto. Informaatiotieteiden yksikkö. Informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median maisteriohjelma. Pro gradu-tutkielma. [Viitattu 22.9.2015]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201412312553>
- Laine, V., Sinko, P. & Vihriälä, V. 2009. Ikääntymisraportti: kokonaisarvio ikääntymisen vaikutuksista ja varautumisen riittävydestä. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 2009:1.
- Lindholm, A. 2011. Ei-kävijyystutkimukset. Teoksessa: A. Lindholm, J. Simovaara, T. Cantell & H. Mielonen. Yleisötutkimus kulttuurialan opinnäytetyönä. Helsinki: Humanistinen korkeakoulu HUMAK. Sarja C. Oppimateriaaleja 27, 2011, 49–51.
- Maakuntakokoelma ja kotiseutukokoelmat. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto. [Viitattu 6.11.2015]. Saatavana: <http://kirjasto.seinajoki.fi/asiointi/maakuntakirjastotoiminta/maakuntakokoelma/>
- McNicol, Sarah. 2004. Investigating non-use of libraries in the UK using the mass-observation archive. Journal of Librarianship and Information Science, 36:2, 79–87.

- Mikrofilmit ja kortit. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoen kaupunginkirjasto-
maakuntakirjasto. [Viitattu 6.11.2015]. Saatavana:
<https://kirjasto.seinajoki.fi/kokoelmat/mikrofilmattu-aineisto/>
- Mutshewa, A., Grand, B., Totolo, A., Zulu, S., Sebina, P. & Jorosi, B. 2010. Infor-
mation Behaviours of Non-Users of Libraries in Botswana. [Verkkolehtiartikkeli].
African Journal of Library, Archives & In- 61 formation Science 20 (1), 1–10.
Saatavana: <http://ubrisa.ub.bw/jspui/retrieve/2199>
- Oivio, A. 2014. ”Sähän kysyt nyt kun ikäihmisiltä”: Ikääntyneiden
kirjastopalveluiden kehittäminen Seinäjoen kaupunginkirjastossa.
[Verkkojulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Kirjasto- ja
tietopalvelun tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 10.10.2015]. Saatavana:
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2014111415660>
- Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015. 2009. [Verkkojulkaisu]. Helsinki:
Opetusministeriö. Opetusministeriön julkaisuja 2009:32. [Viitattu 10.10.2015].
Saatavana:
[http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm32.pdf
?lang=fi](http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm32.pdf?lang=fi)
- Pihlaja, J. 2004. Kirjastonkäyttö. Lahti: Soceda.
- Porstua. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Tietoa. [Viitattu 6.11.2015]. Saatavana:
<http://www.porstuakirjastot.fi/tietoa>
- Pääkirjaston koneet ja laitteet. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoen
kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto. [Viitattu 6.11.2015]. Saatavana:
<https://kirjasto.seinajoki.fi/asiointi/kirjaston-koneet/paakirjasto/>
- Rahkonen, J. & Mäkinen, M. 18.11.2013. Eloisa ikä- ohjelman kyselytutkimus.
[Verkkojulkaisu]. Taloustutkimus Oy. [Viitattu 20.9.2015]. Saatavana:
[http://eloisaika-fi-
bin.directo.fi/@Bin/4bded187d7e6a3dc6791b1ad80f4b740/1445528000/applica
tion/pdf/71037/Embargo%20-
%2018112013%20klo%200915%20Eloisan%20ik%C3%A4gallup%20.pdf](http://eloisaika-fi-bin.directo.fi/@Bin/4bded187d7e6a3dc6791b1ad80f4b740/1445528000/application/pdf/71037/Embargo%20-%2018112013%20klo%200915%20Eloisan%20ik%C3%A4gallup%20.pdf)
- Rantanen, M-L. 2008. Helmet-kirjaston ei-käyttäjätutkimus 2007. [Ppt-esitys].
[Viitattu 20.9.2015]. Saatavana:
[http://minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kirjastot/Luennot/Liitteet/Marja_Leena
_Rantanen.ppt?lang=fi](http://minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kirjastot/Luennot/Liitteet/Marja_Leena_Rantanen.ppt?lang=fi)
- Sankari, A. 2004. Ikääntyviä tietoyhteiskunnassa: kulttuuriset ajattelutavat ja
sosiaalinen tila. [Verkkojulkaisu]. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja

filosofian laitos. Sophi 88. Väitösk. [Viitattu 10.10.2015]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:ISBN:952-5478-24-6>

Seinäjoen kaupungin ikääntymispoliittinen strategia – Yhteisellä työllä hyvään ikääntymiseen. 2012. Tavoite- ja toimenpideohjelma vuoteen 2017. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 20.9.2015]. Saatavana: <https://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/sosiaalijaterveys/ikaantyvienpalvelut/6JLjSqYej/ikastrategia.pdf>

Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjaston kokoelmapolitiikka. 2013. [Verkkajulkaisu]. Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto. [Viitattu 20.9.2015]. Saatavana: <https://kirjasto.seinajoki.fi/wp-content/uploads/2015/04/Kokoelmapolitiikka-verkkoversio.pdf>

Serola, S. & Vakkari, P. 2011. Yleinen kirjasto kuntalaisten toimissa; Tutkimus kirjastojen hyödyistä kuntalaisten arkielämässä. [Verkkajulkaisu] Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2011:21. [Viitattu 20.9.2015]. Saatavana: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2011/liitteet/OKM21.pdf>

Sin, Sei-Ching Joanna & Kim, Kyung-Sun. 2008. Use and non-use of public libraries in the information age: A logistic regression analysis of household characteristics and library services variables. [Verkkajulkaisu]. Library & Information Science Research 30:3, 207–215. [Viitattu 10.10.2015]. Saatavana: http://scjsin.websandboxes.com/wp-content/uploads/2009/08/Sin_and_Kim-Use_and_non-use_of_public_libraries.pdf

Suomen virallinen tilasto (SVT). Väestörakenne. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu: 11.11.2015]. Saatavana: <http://www.stat.fi/til/vaerak/index.html>

Suomen virallinen tilasto (SVT). Väestöennuste. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu: 11.11.2015]. Saatavana: <http://www.stat.fi/til/vaenn/index.html>

Suomen yleisten kirjastojen tilastot. [Verkkosivusto]. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Viitattu: 11.11.2015]. Saatavana: <http://tilastot.kirjastot.fi/fi-FI/>

Tapahtumayhteistyö pääkirjaston kanssa. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto. [Viitattu 6.11.2015]. Saatavana: <https://kirjasto.seinajoki.fi/asiointi/tapahtumayhteistyö/>

Tietoa meistä. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto. [Viitattu 6.11.2015] Saatavana: <https://kirjasto.seinajoki.fi/tietoa/>

Valli, R. (toim.) 2015. Paperinen kyselylomake. Teoksessa: R. Valli & J. Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus. 84–108.

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Finn Lectura.

Viiri, M., Ketonen, A., Almgren, P. & Kinnunen, R. 12.8.2009. Ikääntyneiden kirjastopalvelut Länsi-Suomessa. [Verkojulkaisu]. Länsi-Suomen lääninhallitus. Länsi-Suomen lääninhallituksen julkaisusarja 8/2009. [Viitattu 10.10.2015]. Saatavana:
<http://www.avi.fi/documents/10191/4143340/lk%C3%A4%C3%A4ntyneiden+kirjastopalvelut/3a701a73-cf7a-4b1c-ba9b-cbd632e53f0e>

Väestöennuste kunnittain 2012-2040. 2013. Helsinki: Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto (SVT).

Yleisten kirjastojen laatusuositus 2010. 2010. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010:20.

LIITTEET

Liite 1. Asiakaskysely.

ASIAKASKYSELY

Kysely Seinäjoen kaupunginkirjaston ei-käyttäjille.

1. Olen

- Mies
- Nainen

2. Iältäni olen

- 65-75
- yli 75

3. Ylin suorittamani koulutusaste on

- Kansa/kansalaiskoulu
- Ammattioppilaitos
- Lukio
- Opistoaste (esim. merkonomi)
- Alempi korkeakoulututkinto (esim. tradenomi tai HuK)
- Ylempi korkeakoulututkinto (esim. FM tai diplomi-insinööri)
- Tutkijakoulutus (lisensiaatti/tohtori)

4. Ammatiltani olen

5. Kirjaston käyttö

Milloin olette viimeksi käyttäneet kirjaston palveluita?

- Viimeisen kahden vuoden aikana
- Yli kaksi vuotta sitten
- En koskaan

6. Jos valitsitte **Yli kaksi vuotta sitten** tai **En koskaan**, mikä on vaikuttanut siihen, ettette ole käyneet kirjastossa? (Voitte valita useamman vaihtoehdon)

☐ Ajanpuute	☐ Etäisyys kirjastoon
☐ Aiemmat kokemukset kirjastosta	☐ Kulkuyhteydet kirjastoon
☐ En tarvitse kirjaston palveluja	☐ Terveydellinen tila
☐ En harrasta lukemista	☐ Epätyydyttävä kirjavalikoima
☐ Hankin luettavani muualta, mistä? _____	
☐ Jokin muu, mikä? _____	

7. Mielikuvat kirjastosta

Arvioikaa kirjastoa ja sen valikoimia kokemuksiinne ja mielikuvienne perusteella. Vaikka ette olisi käyttäneet kirjastoa koskaan, voitte vastata tähän kysymykseen omien mielikuvienne pohjalta.

	Erittäin hyvä	Hyvä	Tyydyttävä	Heikko	EOS
Viihtyisyys	☐	☐	☐	☐	☐
Siisteys	☐	☐	☐	☐	☐
Asiakaspalvelu	☐	☐	☐	☐	☐
Valikoima					
Kaunokirjallisuus	☐	☐	☐	☐	☐
Runous	☐	☐	☐	☐	☐
Tietokirjallisuus	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikkiaineistot	☐	☐	☐	☐	☐
Elokuvat	☐	☐	☐	☐	☐
Äänikirjat	☐	☐	☐	☐	☐
Isotekstiset kirjat	☐	☐	☐	☐	☐
Sanomalehdet	☐	☐	☐	☐	☐
Aikakauslehdet	☐	☐	☐	☐	☐

8. Kirjaston aineisto

Mitä aineistoa olisitte kiinnostunut lainaamaan kirjastosta?

☐ Suomenkielistä kaunokirjallisuutta	☐ Elokuvia
☐ Vieraskielistä kaunokirjallisuutta	☐ Aikakauslehtiä
☐ Tietokirjoja	☐ Äänikirjoja
☐ Musiikkinuotteja ja laulukirjoja	☐ Isotekstisiä kirjoja
☐ Musiikkia	☐ En halua lainata mitään
☐ Muu, mikä? _____	

9. Harrastukset

Mitä harrastatte, minkä parissa vietätte vapaa-aikaanne?

☐ teatteri	☐ lukeminen/äänikirjat	☐ metsästys
☐ taidenäyttelyt	☐ konsertit	☐ puutarhan hoito
☐ kuvataiteet	☐ musiikin soittaminen	☐ internet
☐ käsityöt	☐ liikunta ja ulkoilu	☐ television katselu
☐ kirjoittaminen	☐ matkailu	☐ elokuvat
	☐ marjastus	☐ yhdistys –tai järjestötoiminta
	☐ sienestys	☐ Jokin muu, mikä? _____
	☐ kalastus	

10. Mistä saatte tietoa tapahtumista ja harrastuksista?

Jos käytte tapahtumissa, mistä yleensä kuulette niistä?

- Lehdistä Radiosta Televisiosta
 Ystäviltä ja/tai perheenjäseniltä Internetistä
 Muualta, mistä? _____

11. Kirjaston tapahtumat

Mitkä näistä kirjaston tapahtumista tai palveluista kiinnostavat teitä, ja mihin haluaisitte osallistua tulevaisuudessa? (Voitte valita useamman vaihtoehdon)

- Kirjailjavierailut Kirjavinkkaus (esitellään kirjoja)
 Kirjallisuus –ja lukupiirit Runoillat
 Hiljaiset lukutilat Kirjojen poistomyynti
 Kirjastoauto Sukututkimukseen liittyvät tapahtumat
 Tanssit kirjastossa Asiantuntijaluennot (esim. lääkäri)
 Musiikkitapahtumat Kirjaston verkkopalvelujen opastus
 Atk-opastus (tietokoneiden, tablettien, älylaitteiden käyttäminen)
 Kirjaston kotipalvelu (tuodaan kirjoja kotiin)
 Ei mikään näistä

11. Millaisia muita palveluja ja tapahtumia haluaisitte kirjastossa olevan?

12. Kuinka tärkeänä pidätte sitä, että kaupunki tarjoaa asukkaalleen kirjastopalveluja?

- Hyvin tärkeää Melko tärkeää Ei kovin tärkeää Ei ollenkaan tärkeää
 En osaa sanoa

13. Yleinen palaute. Voitte antaa kirjastolle palautetta, toiveita tai terveisiä.

Suuri kiitos vastaamisesta!